

ÚJ MAGYARORSZÁG
VIDÉKFEJLESZTÉSI PROGRAM
2007–2013

„Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap: a vidéki területekbe beruházó Európa”

A HUFH20011 Rába **kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület** **fenntartási terve**

Sarród
2014

Támogatási kérelem azonosító száma: 2101279202

Határozat iktatószáma: 272/2001/4/4/2012

Iratazonosító: 1536150993

Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság

9435 Sarród, Rév-Kócsagvár

Tel: 003699537620 Fax: 003699537621

E-mail: fhnpititkarsag@fhnp.kvvm.hu

Web: <http://www.ferto-hansag.hu>

BioAqua Pro Környezetvédelmi Szolgáltató és Tanácsadó Kft.

4032 Debrecen, Soó Rezső u. 21.

Tel/Fax: 0052541780

E-mail: bioaquapro@bioaquapro.hu

Web: <http://www.bioaquapro.hu>

Felelős tervező

dr. Juhász Péter és Takács Gábor

Vezető szakértők

Takács Gábor (természetvédelem)

Burda Brigitta (agrár)

Közreműködő szakértők

dr. Ambrus András (FHNPI)

Burda Brigitta (FHNPI)

dr. Juhász Péter (BioAqua Pro Kft.)

Pellinger Attila (FHNPI)

dr. Kiss Béla (BioAqua Pro Kft.)

dr. Estók Péter

Czabán Dávid

Deli Tamás

Dr. Gutí Gábor

Hódör István

dr. Kovács Tibor

Ludányi Mercédesz

Mizsei Edvárd

Óvári Miklós

Peszlen Roland (FHNPI)

dr. Müller Zoltán

Gyöngybagolyvédelmi Alapítvány

Zöld Zala Természetvédő Egyesület

© Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság 2014

Ez a dokumentáció a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény értelmében szerzői jogvédelem alatt áll. A dokumentáció nyilvános, a megfelelő hivatkozások mellett szabadon felhasználható és terjeszthető!

Tartalomjegyzék

Tartalomjegyzék.....	1
1. A terület azonosító adatai.....	4
1.1. Név.....	4
1.2. Azonosító kód.....	4
1.3. Kiterjedés.....	4
1.4. A kijelölés alapjául szolgáló fajok és/vagy élőhelyek.....	4
1.4.1. Jelölő élőhelyek.....	4
1.4.2. Jelölő fajok.....	4
1.5. Érintett települések.....	5
1.6. Egyéb védettségi kategóriák.....	6
1.7. Tervezési és egyéb előírások.....	6
1.7.1. Természetvédelmi kezelési terv.....	6
1.7.2. Településrendezési eszközök.....	6
1.7.3. Körzeti erdőtervek és üzemtervek.....	7
1.7.4. Körzeti vadgazdálkodási tervek és üzemtervek.....	7
1.7.5. Halgazdálkodási tervek.....	8
1.7.6. Vízyűjtő-gazdálkodási terv.....	8
1.7.7. Egyéb tervek.....	8
1.7.8. Jogerős engedélyek.....	10
2. Veszélyeztető tényezők.....	11
2.1. A közösségi jelentőségű területen belül ható veszélyeztető tényezők.....	11
2.2. A közösségi jelentőségű területre kívülről ható veszélyeztető tényezők.....	14
3. Kezelési feladatok meghatározása.....	17
3.1. Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése.....	17
Kezelési javaslatok.....	19
3.1.1. Élőhelyek kezelése.....	20
3.1.2. Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztés.....	44
3.1.3. Fajvédelmi intézkedések.....	44
3.1.4. Kutatás, monitorozás.....	44
3.1.5. Mellékletek.....	46
3.2. A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogi háttér és a tulajdonviszonyok függvényében.....	47
3.2.1. Agrártámogatások.....	47
3.2.2. Pályázatok.....	50
3.2.3. Egyéb.....	51
3.3. A terv egyeztetési folyamatának dokumentációja.....	52
3.3.1. Felhasznált kommunikációs eszközök.....	53
3.3.2. A kommunikáció címzettjei.....	53
3.3.3. Egyeztetés hatósági és területi kezelő szervekkel.....	57
4. A tervezési terület alapállapot jellemzése.....	64
4.1. Környezeti adottságok.....	64
4.1.1. Éghajlati adottságok.....	64
4.1.2. Vízrajzi adottságok.....	65
4.1.3. Talajtani adottságok.....	67
4.2. Természeti adottságok.....	68
4.2.1. A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű élőhelyek.....	68
4.2.2. A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű növényfajok.....	74
4.2.3. A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű állatfajok.....	74
4.2.4. A tervezési területen előforduló egyéb jelentős fajok.....	95

4.3. Területhasználat.....	96
4.3.1. Művelési ág szerinti megoszlás.....	96
4.3.2. Tulajdoni viszonyok.....	97
4.3.3. Területhasználat és kezelés.....	97
5. Felhasznált irodalom.....	107
6. Térképek.....	108

ÚJ MAGYARORSZÁG
VIDÉKFEJLESZTÉSI PROGRAM
2007–2013

„Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap: a vidéki területekbe beruházó Európa”

I. Natura 2000 fenntartási terv

1. A terület azonosító adatai

1.1. Név

Tervezési terület neve:	Rába kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület
-------------------------	---

1.2. Azonosító kód

Tervezési terület azonosítója:	HUFH20011
--------------------------------	-----------

1.3. Kiterjedés

Tervezési terület kiterjedése:	5106,72 ha
--------------------------------	------------

1.4. A kijelölés alapjául szolgáló fajok és/vagy élőhelyek

1.4.1. Jelölő élőhelyek

- Enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas kőris (*Fraxinus excelsior*) alkotta ligeterdők (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*) (91E0)
- Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén *Quercus robur*, *Ulmus laevis* és *Ulmus minor*, *Fraxinus excelsior* vagy *Fraxinus angustifolia* fajokkal (*Ulmenion minoris*) (91F0)*
- Természetes eutróf tavak *Magnopotamion* vagy *Hydrocharition* növényzettel (3150)
- Folyóvölgyek *Cnidion dubii*hoz tartozó mocsárrétjei (6440)*
- Sík- és dombvidéki kaszálórétek (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*) (6510)

(A *-al jelzett jelölő élőhelyek kiemelt jelentőségűek.)

1.4.2. Jelölő fajok

- Mocsári teknős (*Emys orbicularis*)
- Dunai tarajosgöte (*Triturus dobrogicus*)
- Vöröshasú unka (*Bombina bombina*)
- Selymes durbincs (*Gymnocephalus schraetzer*)
- Balin (*Aspius aspius*)
- Homoki küllő (*Gobio kessleri*)
- Német bucó (*Zingel streber*)
- Szivárványos ökle (*Rhodeus sericeus amarus*)
- Halványfoltú küllő (*Gobio albipinnatus*)
- Törpecsík (*Sabanejewia aurata*)
- Tompa folyamkagyló (*Unio crassus*)
- Vértű hangyaboglárka (*Maculinea teleius*)
- Zanótboglárka (*Maculinea nausithous*)
- Erdei szitakötő (*Ophiogomphus cecilia*)
- Bödöncsiga (*Theodoxus transversalis*)
- Európai hód (*Castor fiber*)
- Vidra (*Lutra lutra*)

1.5. Érintett települések

A tervezési terület által érintett helyrajzi számok listáját az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekkel érintett földrészekről szóló 14/2010. (V. 11.) KvVM rendeletet (a továbbiakban: KvVM rendelet) tartalmazza. A Natura 2000 területek által érintett helyrajzi számokat és így a Natura 2000 jogi státuszt is a KvVM rendelet rögzíti, térképi megjelenítéssel is. A jogi jelleg a megosztással keletkező utód helyrajzi számokra is kiterjed.

Település	Megye	Érintett terület (ha)	Település területének érintettsége (%)
Árpás	Győr-Moson-Sopron	429,96	30,15
Bodonyhely	Győr-Moson-Sopron	246,36	22,20
Edve	Győr-Moson-Sopron	62,28	12,34
Győr	Győr-Moson-Sopron	1301,62	7,46
Ikrény	Győr-Moson-Sopron	235,69	15,13
Kisbábót	Győr-Moson-Sopron	100,47	16,47
Mérges	Győr-Moson-Sopron	215,43	33,17
Mórichida	Győr-Moson-Sopron	160,58	4,97
Páli	Győr-Moson-Sopron	50,33	2,57
Rábacsécsény	Győr-Moson-Sopron	259,84	16,56
Rábakecöl	Győr-Moson-Sopron	190,76	8,28
Rábapátona	Győr-Moson-Sopron	397,95	10,01
Rábasebes	Győr-Moson-Sopron	65,35	12,12
Rábaszentandrás	Győr-Moson-Sopron	28,61	2,46
Rábaszentmihály	Győr-Moson-Sopron	197,79	18,04
Rábaszentmiklós	Győr-Moson-Sopron	25,54	5,10
Sobor	Győr-Moson-Sopron	186,23	11,14
Szany	Győr-Moson-Sopron	49,78	1,46
Vág	Győr-Moson-Sopron	202,96	14,47
Egyházaskesző	Veszprém	109,86	5,46
Kemenesszentpéter	Veszprém	139,00	6,52
Malomsok	Veszprém	135,49	5,26
Marcaltó	Veszprém	119,79	5,43
Várkesző	Veszprém	195,04	30,44

1.6. Egyéb védettségi kategóriák

Típus	Kód	Név	Kiterjedés	Védetté nyilvánító jogszabály száma
OJVT	253/TK/92	Pannonhalmi Tájvédelmi Körzet	355,5 ha	19/1992. (XI. 6.) KTM rendelet 20/2001. (IX. 21.) KöM rendelet
Ex lege láp		Gyirmóti fűzláp	49,7 ha	
Ex lege láp		Gyirmóti égermocsár	5,819 ha	
Ökoháló		Magterület	487,1 ha	
Ökoháló		Ökológiai folyosó	3876 ha	
Ökoháló		Pufferterület	658,3 ha	

Rövidítések: OJVT: országos jelentőségű védett természeti terület; HJVT: helyi jelentőségű védett természeti terület; Ökoháló: országos ökológiai hálózat övezete

1.7. Tervezési és egyéb előírások

1.7.1. Természetvédelmi kezelési terv

- A tervezési terület által érintett védett természeti területekre jelenleg nincs elfogadott természetvédelmi kezelési terv.

1.7.2. Településrendezési eszközök

- Győr-Moson-Sopron Megyei Önkormányzat Közgyűlése 10/2005. (VI.24.) számú rendelete és 85/2005. (VI.10.) számú határozata a Győr-Moson-Sopron Megyei Területrendezési Tervről
- Árpás Község Önkormányzatának 11/2005.(IX.30.) rendelete a településrendezési tervről, Tér-Háló Kft.
- Bodonhely Község Önkormányzatának 5/2010. (X.29.) rendelete a helyi építési szabályzatról, Regioplan Kft.
- Edve Község Önkormányzatának 3/2005.(IV.01.) rendelete a településrendezési tervről
- Egyházaskesző Község önkormányzatának 2/2005. (III.30.) rendelete a településrendezési tervről, Tér-Háló Kft.
- Győr Megyei Jogú Város Önkormányzata Közgyűlésének 1/2006. (01.25.) Ök. Rendelete a Győri Építési Szabályzatról (GYÉSZ-ről) és Győr Szabályozási Tervéről, Önkormányzat
- Ikrény Község Önkormányzatának 15/2000. (XII.22.) rendelete a helyi építési szabályzatról, Regioplan Kft.
- Kemenesszentpéter Község Önkormányzatának 104/2005. (XII.29.) határozata a településrendezési tervről, City Plus Bt.
- Kisbábót Község Önkormányzatának 11/2006.(IV.25.) határozata (4/2006 rendelete) a településrendezési tervről, Tér-Háló Kft.
- Malomsok Község Önkormányzatának 2/2008. (III.1.) rendelete a településrendezési tervről, City Plus Bt.
- Marcaltó Község Önkormányzatának 10/2013. (XII.30.) rendelete a településrendezési tervről, City Plus Bt.
- Mértes Község Önkormányzata Képviselő-testületének 7/2006. (VIII.31.) rendelete a településrendezési tervről, Tér-Háló Kft.

- Mórachida Község Önkormányzatának 13/2005.(IX.30) rendelete a településrendezési tervről, Tér-Háló Kft.
- Páli Község Önkormányzata Képviselő-testületének 6/2006.(IX.25.) rendelete az építési szabályzatról és szabályozási tervéről, 6/2006.(IX.22.) határozata, Tér-T-Rend Kft.
- Rábacsécsény Község Önkormányzata Képviselő-testületének 7/2006. (VIII.31.) rendelete a településrendezési tervről, Tér-Háló Kft.
- Rábakecöl Község Önkormányzata Képviselő-testületének 4/2005.(V.5.) rendelete a Helyi Építési Szabályzatról, Regioplan Kft.
- Rábapatona Község Önkormányzata Képviselő-testületének 8/2003.(V.5.) rendelete a Helyi Építési Szabályzatról és Rendezési Tervről, Tér-Háló Kft.
- Rábasebes Község Önkormányzata Képviselő-testületének 2/2009.(II.16.) rendelete a község Építési Szabályzatról és Szabályozási Tervéről, Tér-T-Rend Kft.
- Rábaszentandrás: most készül a terv
- Rábaszentmihály Község Önkormányzata Képviselő-testületének 9/2006.(IV.25.) határozata (4/2006 rendelet) a településrendezési tervről, Tér-Háló Kft.
- Rábaszentmiklós Község Önkormányzatának 9/2005.(IX.30.) rendelete a településrendezési tervről, Tér-Háló Kft.
- Sobor: nincs elfogadott terve
- Szany nagyközség Önkormányzatának Képviselő-testületének 100/2002.(XI.26.) határozata a településszerkezeti tervről, 7/2002.(XI.27.) ÖK. Rendelettel, Tér-Háló Kft.
- Vág Község Önkormányzata Képviselő-testületének 1/2009. (II.10.) rendelete építési szabályzatról és szabályozási tervéről, Tér-T-Rend Kft.
- Várkesző Község Önkormányzatának 1/2009. (I.30.) rendelete a településrendezési tervről, City Plus Bt.

1.7.3. Körzeti erdőtervek és üzemtervek

- 312. Győri Erdészeti Tervezési Körzet Második Erdőterve; Érvényes: 2007. január. 1. -2016. december31.; Törzskönyvi szám: 10/2007
- 324. számú Rábaközi Körzet Erdőterve; Érvényes:2005. I. 1. -2014. XII. 31.; Törzskönyvi szám: 19/2005
- A Rábaközi Erdészet Erdőgazdálkodási Egység 2005. I. 1. -2014. XII. 31-ig terjedő időszakra érvényes Körzeti Erdőterve; Érvényes: 2005. I. 1. -2014. XII. 31.; Törzskönyvi szám: 27/2005
- A KAEG Zrt. Győri Erdészet Erdőgazdálkodási Egység 2007. I. 1 -2016. XII. 31-ig terjedő időszakra érvényes Körzeti Erdőterve; Érvényes: 2007. I. 1. -2016. XII. 31.; Törzskönyvi szám: 9/2007
- A 461. számú Ravazdi Körzet 2. Erdőterve (Érvényes: 2007. I. 1.-2016. XII. 31. Törzskönyvi szám:11/2007.)
- A 101. számú Ravazdi Erdészet Erdőgazdálkodási Egység Körzet 2. Erdőterve (Érvényes: 2009. I. 1. -2018. XII. 31. Törzskönyvi szám:1/2009.)
- A Pápai Körzet Erdőterve (Érvényes: 2014. I. 1. -2023. XII. 31. Ügyszám: 347/2013.)

1.7.4. Körzeti vadgazdálkodási tervek és üzemtervek

- A VI/3. Bakonyalja-komáromi körzet vadgazdálkodási körzet vadgazdálkodási terve (Érvényes: 2007-2017)
- A VI/2. Hansági apróvadás vadgazdálkodási körzet vadgazdálkodási terve (Érvényes: 2007-2017)

- Az érintett vadgazdálkodók (lásd. megalapozó dokumentáció 1.3.3 fejezet) 2007-2017 között érvényes üzemtervei

Azonosító	Vadgazdálkodó	Iktatószám
08-101010-1-3-0	Rétalap-Mezőörs Földtulajdonosi Közösség (Továbbiakban: Ftk.)	17.4.2/281-7/2007.
08-101210-1-3-0	Ikrényi Ftk.	17.4.2/395-19/2007.
08-101710-1-4-1	Rábapatonai Vadásztársaság (Továbbiakban: Vt.)	17.4.2/480-2/2007.
08-101810-1-4-1	Marcal Vt.	17.4.2/351-4/2007.
08-101830-1-3-0	Mórichidai Ftk.	17.4.2/370-2/2007.
08-102510-1-4-1	Várhelyi Vt.	17.4.2/407-2/2007.
08-102920-1-3-0	Bágyogszovát-Bodonyhely Ftk.	17.4.2/341-2/2007.
08-103010-1-4-1	Sobori Vt.	17.4.2/349-2/2007.
08-103410-1-4-1	Szanyi Dózsa Vt.	17.4.2/384-2/2007.
08-105310-1-4-1	Kőrismenti Vt.	17.4.2/157-6/2007.
08-105410-1-4-1	Beledi Nimród Vt.	17.4.2/233-2/2007.
300110	Rába-menti Környezetvédelmi Közhasznú Vt.	
300210	Marcal-völgyi Sólyom Vt.	
300310	Takácsi-Malomsok Gerencementi Vt.	

1.7.5. Halgazdálkodási tervek

Halgazdálkodási vízterület	Víztér kód	Halgazdálkodásra jogosultak	Haszonbérleti szerződés száma
Holt-Marcal (MVGHE)	000421	Magyar Vagon- és Gépgyár Horgász Egyesület (Továbbiakban: HE)	10431/2001.
Holt-Marcal (Nádorvárosi SHE)	000402	Nádorvárosi Sporthorgász Egyesület (Továbbiakban: SHE)	10212/2001.
Rába (Győr-M.-S. megyei szakasz)	000460	Győri "Előre" Halászati Termelő Szövetkezet	10652/2001.

1.7.6. Vízgyűjtő-gazdálkodási terv

- 1-2 Rábca és a Fertő vízgyűjtő gazdálkodási terv, Vízügyi és Környezetvédelmi Központi Igazgatóság és Észak-dunántúli Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság, (Érvényes: 2010. április1. -)

1.7.7. Egyéb tervek

- RÁBA-EURÓPA TERV 2005 (A terv alapvető célja az önkormányzati, természetvédelmi és vízügyi igények összehangolása, a térségfejlesztési igények harmonizálása.)

- Holt-Marcál rehabilitációs terv (tervezet, nincs még egyeztetve) (A készülő terv alapvető célja a Holt-Marcál rehabilitációja.)

1.7.8. Jogerős engedélyek

- H-1503-7/2006. - Nick-Hydro Power Kft.–Duzzasztó vízierőmű – vízjogi létesí engedély módosítása és egységes szerkezetbe foglalása (Nick-1)
- Győr – ÉDUKÖVIZIG – Nagy-Pándzsa vízfolyás vízjogi üzemeltetési engedélye (Vízikönyv számok: Écs-4, Győr-114, Győr-321, Győrujbarát-2, Pér-7, Ravazd-6, Tarjánpuszta-8)
- 591-27/2011. - Győr – ÉDUKÖVIZIG – Marcál jobb parti védelmi részöblözet árvízvédelmi biztonság javításának vízjogi létesítési engedélye (Vízikönyv szám: Győr-126, Koroncó-2, Tét-15.)

2. Veszélyeztető tényezők

2.1. A közösségi jelentőségű területen belül ható veszélyeztető tényezők

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége	Érintett terület nagysága (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
A02.03	gyepterület átalakítása szántóvá	M	5	Negatív Folyóvölgyek <i>Cnidion dubii</i> hoz tartozó mocsárrétjei (6440), Sík- és dombvidéki kaszálórétek (<i>Alopecurus pratensis</i> , <i>Sanguisorba officinalis</i>) (6510) – élőhely megsemmisülése
A03	gyepterület kaszálása/vágása	M	10	Negatív - Vérfű hangyaboglárka (<i>Maculinea teleius</i>), Zanótboglárka (<i>Maculinea nausithous</i>) – rossz időben végzett kaszálás teljes populációk megsemmisülését okozhatja
A03.03	kaszálás felhagyása/hiánya	H	20	Negatív – Folyóvölgyek <i>Cnidion dubii</i> hoz tartozó mocsárrétjei (6440), Sík- és dombvidéki kaszálórétek (<i>Alopecurus pratensis</i> , <i>Sanguisorba officinalis</i>) (6510) – élőhely gyomosodása, özönnövények terjedése Negatív - Vérfű hangyaboglárka (<i>Maculinea teleius</i>), Zanótboglárka (<i>Maculinea nausithous</i>) – élőhely gyomosodása
B01	erdőtelepítés	M	5	Negatív – Folyóvölgyek <i>Cnidion dubii</i> hoz tartozó mocsárrétjei (6440), Sík- és dombvidéki kaszálórétek (<i>Alopecurus pratensis</i> , <i>Sanguisorba officinalis</i>) (6510) – élőhely megsemmisülése
B02.01	Erdőfelújítás	M	10	Negatív – Enyves éger (<i>Alnus glutinosa</i>) és magas kőris (<i>Fraxinus excelsior</i>) alkotta ligeterdők (<i>Alno-Padion</i> , <i>Alnion incanae</i> , <i>Salicion albae</i>) (91E0), Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén <i>Quercus robur</i> , <i>Ulmus laevis</i> és <i>Ulmus minor</i> , <i>Fraxinus excelsior</i> vagy <i>Fraxinus angustifolia</i> fajokkal (<i>Ulmion minoris</i>) (91F0), – élőhely időszakos megszűnése Negatív – Hóvirág (<i>Galanthus nivalis</i>) – élőhely időszakos megszűnése, gyomosodása
B02.02	nevelő vágások és egyéb tisztások	M	5	Negatív – Enyves éger (<i>Alnus glutinosa</i>) és magas kőris (<i>Fraxinus excelsior</i>) alkotta ligeterdők (<i>Alno-Padion</i> , <i>Alnion incanae</i> , <i>Salicion albae</i>) (91E0), Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén <i>Quercus robur</i> , <i>Ulmus laevis</i> és <i>Ulmus minor</i> , <i>Fraxinus excelsior</i> vagy <i>Fraxinus angustifolia</i> fajokkal (<i>Ulmion minoris</i>) (91F0), – élőhelyi változatosság mesterséges befolyásolása

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége	Érintett terület nagysága (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
B02.04	lábonálló és/vagy elfekvő holt faanyag eltávolítása	M	10	Negatív – Enyves éger (<i>Alnus glutinosa</i>) és magas kőris (<i>Fraxinus excelsior</i>) alkotta ligeterdők (<i>Alno-Padion</i> , <i>Alnion incanae</i> , <i>Salicion albae</i>) (91E0), Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén <i>Quercus robur</i> , <i>Ulmus laevis</i> és <i>Ulmus minor</i> , <i>Fraxinus excelsior</i> vagy <i>Fraxinus angustifolia</i> fajokkal (<i>Ulmenion minoris</i>) (91F0), – élőhelyi változatosság mesterséges befolyásolása Negatív – <u>Mocsári teknős</u> (<i>Emys orbicularis</i>) – a vízbe dőlt fák eltávolítása a napozó helyek számának csökkenését eredményezi
F02.03.02	horgászat	M	10	Negatív – Természetes eutróf tavak <i>Magnopotamion</i> vagy <i>Hydrocharition</i> növényzettel (3150) – horgász helyek kialakítása, jelenlétből származó terhelés
H01.01	ipari üzemek felszíni vízszennyezése	M	10	Negatív - Tompa folyamkagyló (<i>Unio crassus</i>), Erdei szitakötő (<i>Ophiogomphus cecilia</i>) – Ausztriából, illetve beengedett termékvizek miatt, egyedek pusztulása Negatív - Dunai gőte (<i>Triturus dobrogicus</i>) – a faj érzékeny a szennyeződésekre Negatív – Minden jelölő halfaj – élőhelyi adottságok romlása, egyedek pusztulása
H01.08	diffúz felszíni vízszennyezés háztartási szennyvíz miatt	M	10	Negatív – Természetes eutróf tavak <i>Magnopotamion</i> vagy <i>Hydrocharition</i> növényzettel (3150) – elsősorban a Holt-Marcál mentén a horgásztanyákból, eutrófizáció fokozása Negatív - Dunai gőte (<i>Triturus dobrogicus</i>) – a faj érzékeny a szennyeződésekre Negatív – Minden jelölő halfaj – élőhelyi adottságok romlása, egyedek pusztulása
H02.06	mezőgazdasági és erdészeti tevékenységből származó diffúz talajvízszennyezés	M	10	Negatív - Tompa folyamkagyló (<i>Unio crassus</i>), Erdei szitakötő (<i>Ophiogomphus cecilia</i>) – élőhelyi feltételek romlása Negatív - Dunai gőte (<i>Triturus dobrogicus</i>) – a faj érzékeny a szennyeződésekre Negatív – Minden jelölő halfaj – élőhelyi adottságok romlása, egyedek pusztulása
H02.07	nem csatornázott területről származó diffúz talajvízszennyezés	M	10	Negatív – Természetes eutróf tavak <i>Magnopotamion</i> vagy <i>Hydrocharition</i> növényzettel (3150) – elsősorban a Holt-Marcál mentén a horgásztanyákból, eutrófizáció fokozása Negatív - Dunai gőte (<i>Triturus dobrogicus</i>) – a faj érzékeny a szennyeződésekre Negatív – Minden jelölő halfaj – élőhelyi adottságok romlása, egyedek pusztulása

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége	Érintett terület nagysága (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
I01	idegenhonos inváziós fajok jelenléte	H	50	Negatív – Folyóvölgyek <i>Cnidion dubii</i> hoz tartozó mocsárrétjei (6440), Sík- és dombvidéki kaszálórét (Alopecurus pratensis, Sanguisorba officinalis) (6510), Enyves éger (Alnus glutinosa) és magas kőris (Fraxinus excelsior) alkotta ligeterdők (Alno-Padion, Alnion incanae, Salicion albae) (91E0), Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén Quercus robur, Ulmus laevis és Ulmus minor, Fraxinus excelsior vagy Fraxinus angustifolia fajokkal (Ulmenion minoris) (91F0), – élőhely megsemmisülése, átalakulása Negatív – <u>Vérű hangyaboglárka</u> (Maculinea teleius)s – élőhely gyomosodása
J02	emberi hatásra változó vízáramlási viszonyok	M	10	Negatív – Folyóvölgyek <i>Cnidion dubii</i> hoz tartozó mocsárrétjei (6440), Sík- és dombvidéki kaszálórét (Alopecurus pratensis, Sanguisorba officinalis) (6510) – élőhely átalakulása Negatív – Enyves éger (Alnus glutinosa) és magas kőris (Fraxinus excelsior) alkotta ligeterdők (Alno-Padion, Alnion incanae, Salicion albae) (91E0) – élőhely fennmaradásához szükséges vízborítás kedvezőtlen irányú változása Negatív – Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén Quercus robur, Ulmus laevis és Ulmus minor, Fraxinus excelsior vagy Fraxinus angustifolia fajokkal (Ulmenion minoris) (91F0), – talajvízszint csökkenése Negatív – Tompa folyamkagyló (Unio crassus), Erdei szitakötő (Ophiogomphus cecilia) – partátalakítások, medersüllyedés Negatív – Minden jelölő halfaj – élőhelyi adottságok romlása, egyedek pusztulása
J02.03.01	nagy léptékű vízelvezetés	H	10	Negatív – <u>Vérű hangyaboglárka</u> (Maculinea teleius), <u>Zanótboglárka</u> (Maculinea nausithous) – élőhely gyomosodása, tápnövény visszaszorulása
J02.05	hidrológiai viszonyok módosítása, általános	M	5	Negatív – Iszapos partú folyók részben Chenopodium rubri, és részben Bidention növényzettel (3270) – az élőhely számára alkalmas területek csökkenése Negatív – Tompa folyamkagyló (Unio crassus), Erdei szitakötő (Ophiogomphus cecilia) – a szakaszon a természetes mederfejlődés nem biztosított Negatív – Minden jelölő halfaj – élőhelyi adottságok romlása, egyedek pusztulása

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége	Érintett terület nagysága (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
J02.05.03	állóvizek vízháztartásának megváltoztatása	M	10	Negatív - Vöröshasú unka (<i>Bombina bombina</i>) – szaporodóhelyek korai kiszáradása
J02.10	vízi és parti vegetáció kezelése csatornázási célokból	M	5	Negatív - Erdei szitakötő (<i>Ophiogomphus cecilia</i>)a – kibúvóhelyek eltűnése, élőhely időszakos megszűnése
J02.11.01	üledék kotrása, eltávolítása	M	10	Negatív – Természetes eutróf tavak <i>Magnopotamion</i> vagy <i>Hydrocharition</i> növényzettel (3150) – élőhely időszakos, részleges megsemmisülése
J03.01	tipikus élőhelyi adottságok csökkenése vagy megszűnése	M	10	Negatív - Tompa folyamkagyló (<i>Unio crassus</i>), Erdei szitakötő (<i>Ophiogomphus cecilia</i>) – a szakaszon a természetes mederfejlődés nem biztosított Negatív - Negatív - Vércsiga (<i>Maculinea teleius</i>), Zánóbogár (<i>Maculinea nausithous</i>) – élőhely gyomosodása, tápnövény visszaszorulása Negatív - Vöröshasú unka (<i>Bombina bombina</i>) szaporodóhelyek korai kiszáradása

*Magyarázat: H (High) – jelentős, M (Medium) – közepesen jelentős, L (Low) – kevésbé jelentős

2.2. A közösségi jelentőségű területre kívülről ható veszélyeztető tényezők

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége	Érintett terület nagysága (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
A07	biocid termékek, hormonok, kemikáliák használata	M	10	Negatív – Természetes eutróf tavak <i>Magnopotamion</i> vagy <i>Hydrocharition</i> növényzettel (3150) – közvetve, a beérkező, egyébként tisztított szennyvizeken, szűnyögirtás
H01.01	ipari üzemek felszíni vízszennyezése	M	10	Negatív - Tompa folyamkagyló (<i>Unio crassus</i>), Erdei szitakötő (<i>Ophiogomphus cecilia</i>) – Ausztriából, illetve beengedett termálvizek miatt, egyedek pusztulása Negatív - Dunai gőte (<i>Triturus dobrogicus</i>)s – a faj érzékeny a szennyeződésekre Negatív – Minden jelölő halfaj – élőhelyi adottságok romlása, egyedek pusztulása
H01.08	diffúz felszíni vízszennyezés háztartási szennyvíz miatt	M	10	Negatív – Természetes eutróf tavak <i>Magnopotamion</i> vagy <i>Hydrocharition</i> növényzettel (3150) – elsősorban a Holt-Marcal mentén a horgásztanyákból, eutrófizáció fokozása Negatív - Dunai gőte (<i>Triturus dobrogicus</i>) – a faj érzékeny a szennyeződésekre Negatív – Minden jelölő halfaj – élőhelyi adottságok romlása, egyedek pusztulása

A HUFH20011 Rába kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület fenntartási terve

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége	Érintett terület nagysága (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
H02.06	mezőgazdasági és erdészeti tevékenységből származó diffúz talajvízszennyezés	M	10	Negatív - Negatív - Tompa folyamkagyló (<i>Unio crassus</i>), Erdei szitakötő (<i>Ophiogomphus cecilia</i>) – élőhelyi feltételek romlása Negatív - Dunai gőte (<i>Triturus dobrogicus</i>) – a faj érzékeny a szennyeződésekre Negatív – Minden jelölő halfaj – élőhelyi adottságok romlása, egyedek pusztulása
H02.07	nem csatornázott területről származó diffúz talajvízszennyezés	M	10	Negatív – Természetes eutróf tavak <i>Magnopotamion</i> vagy <i>Hydrocharition</i> növényzettel (3150) – elsősorban a Holt-Marcal mentén a horgásztanyákból, eutrofizáció fokozása Negatív - Dunai gőte (<i>Triturus dobrogicus</i>) – a faj érzékeny a szennyeződésekre Negatív – Minden jelölő halfaj – élőhelyi adottságok romlása, egyedek pusztulása
I01	idegenhonos inváziós fajok jelenléte	H	50	Negatív – Folyóvölgyek <i>Cnidion dubii</i> hoz tartozó mocsárrétjei (6440), Sík- és dombvidéki kaszálórét (Alopecurus pratensis, Sanguisorba officinalis) (6510), Enyves éger (Alnus glutinosa) és magas kőris (Fraxinus excelsior) alkotta ligeterdők (Alno-Padion, Alnion incanae, Salicion albae) (91E0), Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén Quercus robur, Ulmus laevis és Ulmus minor, Fraxinus excelsior vagy Fraxinus angustifolia fajokkal (Ulmenion minoris) (91F0), – élőhely megsemmisülése, átalakulása Negatív - Vértű hangyaboglárka (Maculinea teleius) – élőhely gyomosodása
J02	emberi hatásra változó vízáramlási viszonyok	M	10	Negatív – Folyóvölgyek <i>Cnidion dubii</i> hoz tartozó mocsárrétjei (6440), Sík- és dombvidéki kaszálórét (Alopecurus pratensis, Sanguisorba officinalis) (6510) – élőhely átalakulása Negatív – Enyves éger (Alnus glutinosa) és magas kőris (Fraxinus excelsior) alkotta ligeterdők (Alno-Padion, Alnion incanae, Salicion albae) (91E0) – élőhely fennmaradásához szükséges vízborítás kedvezőtlen irányú változása Negatív – Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén Quercus robur, Ulmus laevis és Ulmus minor, Fraxinus excelsior vagy Fraxinus angustifolia fajokkal (Ulmenion minoris) (91F0), – talajvízszint csökkenése Negatív - Tompa folyamkagyló (Unio crassus), Erdei szitakötő (Ophiogomphus

A HUFH20011 Rába kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület fenntartási terve

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége	Érintett terület nagysága (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
				<i>cecilia</i>) cecilia – partátalakítások, medersüllyedés Negatív – Minden jelölő halfaj – élőhelyi adottságok romlása, egyedek pusztulása

*Magyarázat: H (High) – jelentős, M (Medium) – közepesen jelentős, L (Low) – kevésbé jelentős

3. Kezelési feladatok meghatározása

3.1. Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése

Általános célkitűzés:

- A Natura 2000 terület természetvédelmi célkitűzése az azon található, a kijelölés alapjául szolgáló közösségi jelentőségű fajok és élőhelytípusok kedvező természetvédelmi helyzetének megőrzése, fenntartása, helyreállítása, valamint a Natura 2000 területek lehatárolásának alapjául szolgáló természeti állapot, illetve a fenntartó gazdálkodás feltételeinek biztosítása.
- A nagyvad, elsősorban a vaddisznó és a szarvas, okozta természetvédelmi károk csökkentése
- A terület látogatásából és a területen történő mozgásból (pl. gépjárművek, gyalogosok, lovasok, kerékpárosok) adódó károk mérséklése.
- A területen található mesterséges élőhelyek (pl. szántók, faültetvények) fokozatos átalakítása a termőhelynek megfelelő természetes élőhely-típussá.
- A hagyományos ártéri gazdálkodás újjáélesztése az MTÉT és agrárkörnyezetvédelmi támogatások segítségével.

Specifikus célok:

Rába folyó

- A folyó természetes mederépítő és -bontó folyamatainak biztosítása, a szabad folyófejlődés számára lehetőség biztosítása.
- A folyó további medersüllyedésének megállítása, lehetőség szerint a folyamat visszafordítása, a lefolyás és lecsapoló hatás csökkentése a környező érintett területeken.
- Az ártér területének növelése.
- A természetes árterületek rendszeres, a természetes vízjárásnak megfelelő, időszakos elöntésének biztosítása, ahol ez lehetséges.
- A szabályozás során kialakult holtágak lehetőség szerinti ismételt folyóvízzé alakítása (visszakanyargósítás), illetőleg a vízpótlással rehabilitálható, előrehaladottabb feltöltődésű holtágak, morotvák vízpótlásba való bekapcsolása, a láposodási folyamat megtartásával.

Holt-Marcal

- Feltöltődés lassítása a meglévő hínárnövényzet és eutróf jelleg fenntartása mellett
- Folyamatos vízutánpótlás biztosítása
- Part menti beépítés további növekedésének megállítása, az engedély nélküli vagy jogszabállyal ellentétesen létesült mesterséges létesítmények elbontása és a természetes élőhelyek helyreállítása

Ligeterdők

- Folyamatos, a természetes erdőképnek (fajösszetétel, szerkezet, korosztály) megfelelő erdőborítás biztosítása az élőhely-típusoknak megfelelő termőhelyeken.

- A nagy kiterjedésű (>1-2 ha) fiatalosok, tarvágások és véghasználati területek kialakulásának megelőzése, a már meglévőként természetes erdőképnek megfelelő erdők kialakítása.
- Az odvas fák, lábon száradó és földön fekvő holtfa jelenleginél nagyobb mennyiségben történő biztosítása (megőrzése) a hozzá kötődő állatvilág védelme érdekében.
- Az állományokban meglévő, de ott természetes körülmények között nem élő fajok, elsősorban az özönnövények (pl. gyalogakác, amerikai kőris, akác, bálványfa, süntők, magas aranyvessző) visszaszorítása, eltávolítása, illetve megtelepedésük megakadályozása.
- Erdőszegélyek kímélete az erdőhasználat során.
- A meglévő partmenti puhafaligetek kivonása a fatermelési célú erdőgazdálkodásból és a vízügyi munkák során ezek kímélete.

Vöröshasú unka (Bombina bombina) és dunai tarajos gőte (Triturus dobrogicus)

- Állandó, vagy legalább az év jelentős részében megmaradó vízborítású, halmentes kisvizek fenntartása.
- Az időszakos vízborítású területek megőrzése, ebben a földhasználók érdekeltté tétele.

Mocsári teknős (Emys orbicularis)

- Úszó és rögzült hínár növényzetben gazdag állóvizek megőrzése
- Inváziós (konkurrenciát jelentő) fajok betelepülésének megakadályozása, a probléma jelentőségének bemutatása a lakosság számára.

Nagy tűzlepke (Lycaena dispar)

- Az ismert élőhelyeken és potenciális előfordulási területeken a vízfolyások, csatornák, vízállások mentén a parti növényzet kímélete.
- Megfelelő vízellátottság biztosítása, vízelvezetés megszüntetése.

Zanótboglárka (Maculinea nausithous) és vérfű-hangyaboglárka (Maculinea teleius)

- Inváziós fajok (főként magas aranyvessző) terjedésének megakadályozása.
- Nádasodás visszaszorítása.
- Megfelelő vízellátottság biztosítása, a vízelvezetés megszüntetése.

Erdei szitakötő (Ophiogomphus cecilia), tompa folyamkagyló (Unio crassus) és sávós bődöncsiga (Theodoxus transversalis)

- A potenciális élőhelyül szolgáló vízfolyások vízminőségének megőrzése, illetve javítása.
- A vízfolyások tápanyag terhelésének és szennyezésének csökkentése pufferzóna fenntartásával és/vagy kialakításával, illetve a pontszerű szennyezőforrások felszámolásával.
- Az élőhelyi változatosság fenntartása, különösen az eltérő áramlású terek fenntartása, illetve kialakulásuk elősegítése elsősorban a durva homok-sóder frakcióban.
- A part menti árnyaló állományok fenntartása, megőrzése.

Balin (Aspius aspius) és vágó csík (Cobitis taenia)

- Eltérő áramlású terek fenntartása, kialakítása, szabad folyófejlődés lehetővé tétele a lehetőségek határain belül.

Halványfoltú küllő (Gobio albipinnatus), homoki küllő (Gobio kessleri), selymes durbincs (Gymnocephalus schraetzer)

- Az élőhelyi változatosság fenntartása, eltérő áramlású terek biztosítása.
- Homokpadok kialakulásának elősegítése, fenntartásuk.

Szivárványos ökle (Rhodeus sericeus amarus)

- Az élőhelyi változatosság fenntartása, eltérő áramlású terek biztosítása.
- Kagylók számára alkalmas aljzatú és oxigén ellátottságú, növényzetben gazdag vizek fenntartása.

Széles durbincs (Gymnocephalus baloni)

- Az élőhelyi változatosság fenntartása, eltérő áramlású terek biztosítása
- Kőszórások, kövezések megőrzése, ahol az elbontásukat más lényeges indok nem támasztja alá

Kőfűrő csík (Sabanejewia aurata), német bucó (Zingel streber) és magyar bucó (Zingel zingel)

- Az élőhelyi változatosság fenntartása, eltérő áramlású terek biztosítása, kialakulásuk elősegítése, főleg a durva kavics-sóder frakció tekintetében

Európai hód (Castor fiber)

- Part menti bokorfüzesek kímélete.

Vidra (Lutra lutra)

- Folyó és állóvizek túlhalászatának elkerülése.
- Ökológiai folyosók biztosítása.

Kezelési javaslatok

A természetvédelmi kezeléseknél és beavatkozásoknak a terület jelenlegi állapotában való fennmaradását, továbbá a természetes folyamatok lehetőség szerint mind szélesebb körben való érvényesülését, illetőleg – szükség esetén – az ökológiai feltételek javítását kell szolgálniuk úgy, hogy általuk ne lehetetlenüljön el a területen folyó és a természetvédelmi munkával összehangolható gazdálkodási tevékenység (gyepgazdálkodás: széna termelés, legeltetés). Ugyanakkor szükségszerűen plasztikusan kell megtervezni a kezeléseket ahhoz, hogy a vízfolyás természetes sajátosságát jelentő időszakos és viszonylag gyors lefolyású árvízi helyzeteket kezelni lehessen. Ebből adódóan az egyes kezelések megvalósítását nem szabad kötött, fix időponthoz kötni, be kell építeni – bizonyos esetekben – az időzítés csúsztatásának lehetőségét, a megcélzott fajok és közösségek toleranciájának figyelembe vételével, vagy bizonyos években egyes beavatkozások elmaradásával is lehet számolni. Ennek az elvnek mindenképp érvényesülni kell, mivel a terület nagy részén egy dinamikusan változó, árvizektől nem mentesített, ártéri élőhely komplexum fenntartása a cél, nem pedig az áradások kizárása, az előre beütemezett feladatok (pl. kaszálás) elvégzése érdekében! Az áradások természetes zavarást jelentenek egy – ma már egyre ritkább – természetközeli folyóvízi életközösség történetében, ami itt zavartalanul működhet, mivel a települések egyedi védelme megoldott, a mélyebb vezetésű utak pedig – kerülő utakkal – kiválthatók.

3.1.1. Élőhelyek kezelése

A 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet 4.§ 5. pontja alapján „(5) A fenntartási terv a Natura 2000 terület kezelésére vonatkozó javaslatokat, valamint ezek megvalósításának lehetséges eszközeit tartalmazza, és jogszabály eltérő rendelkezése hiányában kötelező földhasználati szabályokat nem állapít meg.” Az itt megfogalmazott előírások célja, hogy a kezelési egységekben előforduló közösségi jelentőségű értékek, a jelenlegi gazdálkodási gyakorlat és adottságok alapján javaslatot tegyenek a gazdálkodás kívánatos módjára. Ennek érdekében itt megfogalmazásra kerülnek olyan előírások, amelyek alapul szolgálnak a jövőbeli támogatási programok kidolgozásához. A gazdálkodók számára ezek az előírások a jelen terv alapján kötelezettséget nem jelentenek, betartásuk csak támogatási programokon keresztül, önkéntes vállalás formájában válhat csak kötelezővé.

A) Gazdálkodáshoz nem köthető általános javaslatok

Turizmus

- A Rába menti területek vízi turizmusára egységes koncepciót kell kidolgozni az önkormányzatok, vízügyi és természetvédelmi hatóságok, a természetvédelmi kezelő bevonásával. A koncepció fontosabb feladatai a jelölő fajok és élőhelyek szempontjából:
 - A folyó mentén a potenciális pihenőhelyek/kempingek/kikötőhelyek kijelölése olyan területeken, ahol jelölő fajokat és élőhelyeket nem veszélyeztetnek.
- A kerékpáros és lovas turizmus elsősorban a meglévő utakon fejleszthető, ha az nem akadályozza a jelölő fajok és élőhelyek megőrzését (minden esetben egyedi hatósági eljárások során kell vizsgálni!). Új utak kialakítása gyepeken, erdők, illetve nádasok területén nem kívánatos.
- A természetvédelmi szempontból értékes élőhelyeken intenzív turisztikai fejlesztés nem kívánatos.
- A területen és környezetében kizárólag biológiai szúnyogirtás végezhető.

Közlekedés

- A meglévő földutakon kívül új földutak kialakítása nem támogatott.
- A gyepeken a gépjárművek, a kezelést végző mezőgazdasági gépek kivételével, közlekedését korlátozni szükséges.

Bányászat

- A meglévő bányatelkek bővítése és új bányatelkek kialakítása a területen belül nem javasolt.
- A meglévő, de környezetvédelmi engedéllyel és/vagy műszaki üzemi tervvel nem rendelkező bányatelkek esetében a bányászati lehetőség felülvizsgálata szükséges.

B) Gazdálkodáshoz köthető kezelési javaslatok

Vadgazdálkodás

A Rába mentén a túltartott nagyvad állomány drasztikus csökkentése kívánatos a közösségi jelentőségű élőhelyek és fajok megőrzése érdekében. A probléma önmagában a Natura 2000 területen azonban nem kezelhető, ki kell terjednie az érintett vadgazdálkodási egységek egészére. A vaddisznó állomány visszaszorítását addig kell végezni, amíg a gyepeken és a természetes

erdőkben okozott túsítás a terület 5%-ánál kisebb területet érint. A szarvas és őz állomány visszaszorítását addig kell folytatni, míg az erdőfelújítások vadvédő kerítések nélkül is megvalósíthatók lesznek.

A 269/2007. (X.18.) Korm. rend. 4.§ (5) bekezdése értelmében vadgazdálkodási létesítmény elhelyezésére csak a vadászati hatóság engedélye mellett van lehetőség. A gyepterületen „szóró” elhelyezése természetvédelmi szempontból nem támogatható. Egyéb vadászati létesítmények les, vadbefogó udvar stb. elhelyezése egyedi elbírálás mellett, a jelölő élőhelyek károsodását megakadályozó egyedi korlátozásokkal engedélyezhető. Vadászati létesítmény elhelyezésekor annak megközelítését már létező nyomvonalon vagy oly módon kell megoldani, hogy a gyepterületen gépjárművel való tartamos közlekedés ne okozza annak feltörését, felcsapázását. A földön fészkelő madarak, illetve az apróvad szaporulatának védelme érdekében támogatandó a vadászható emlős és szárnyas ragadozók engedélyezett módszerekkel történő visszaszorítása.

Kötelező előírások

- 269/2007. (X.18.) Korm. Rend. 4.§ (5): Vadgazdálkodási létesítmények, berendezések kialakításához a vadászati hatóság engedélye szükséges.

Önkéntes vállalások

- Szóró, szózó vagy etetőhely a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki. (VA01)
- A terület egészen a vadlétszámot olyan szintre kell csökkenteni, hogy az a felújítások sikerességét kerítés hiányában se veszélyeztesse. Ameddig a vadállomány nagysága nem éri el azt a szintet, hogy kerítés nélkül is biztosítható legyen a felújítás sikeressége, addig a felújítás területét lehetőség szerint be kell keríteni. (VA02)

A területen található közösségi jelentőségű erdei élőhelyek megőrzését és jobb természeti állapotba kerülését szolgáló, az erdőtervezésre és erdőgazdálkodásra vonatkozó természetvédelmi javaslatokat az alábbiakban adjuk meg:

Erdőgazdálkodás

Általános természetvédelmi célkitűzések

- A védett természeti területeken és Natura 2000 területeken található erdők esetében természetvédelmi szempontból folyamatos, a természetes erdőképnek (fajösszetétel, szerkezet, korosztály) megfelelő, erdőborítás biztosítása kívánatos. Ennek érdekében a természetes és természetközeli erdőkben:
 - Idős (>80-100 év feletti) erdők, illetve idős faegyedeket tartalmazók arányának növelése (optimális 10% körül)
 - Véghasználati területek csökkentése (optimális az 1 ha alatti)
 - Véghasználatok minimalizálása
 - Előhasználatok során a cserjeszint és a második lombkoronaszint kímélete
 - Felújítógátások módszerének átgondolása és időbeli elhúzása (30-40 év), ahol ez lehetséges
 - Özönnövények visszaszorítása
 - Holtfa mennyiségének növelése az egészségügyi termelések visszafogásával
- A tájidegen és idegenhonos fafajú erdők arányának csökkentése általános célkitűzésként fogalmazható meg. A fafajcserére kijelölt erdőrészek esetében a tájidegen fafajok szerepeltetését a második erdősítési variációban is kerülni kell.

A természetvédelmi rendeltetésű erdők erdőtervezésének szempontjai

Természetvédelmi rendeltetésű erdők

Védett természeti területen, illetve a Natura 2000 területen található erdő körzeti erdőtervezése során kiemelt figyelemmel kell lenni az alábbi védelmi célok teljesülésére:

- az erdők – különösen a közösségi jelentőségű vagy kiemelt közösségi jelentőségű, jelölő erdei élőhelyek – természetességi állapotának, biológiai és genetikai sokféleségének, fajkészletének fenntartása, illetve lehetőség szerinti javítása vagy bővítése;
- a védett vagy fokozottan védett, illetve a közösségi jelentőségű vagy kiemelt közösségi jelentőségű fajok élőhelyének, és az egyéb természeti értékeknek a védelme, valamint
- az erdő által meghatározott tájképi értékek megőrzése, táji léptékben az erdőtársulások sokszínűségének fenntartása.

Az előbbieken foglaltak érvényesülése érdekében az érintett erdőkben

- a) ahol a természetvédelmi szempontok indokolják – kiemelten a Natura 2000 elsődleges rendeltetésű, illetve a kiemelt közösségi jelentőségű, jelölő erdei élőhelynek minősülő erdőkben –, és ahol a természeti feltételek arra adottak, törekedni kell az erdőborítás minél folyamatosabb fenntartására, amit a védelmi célok és az erdő természeti állapota függvényében hosszabb véghasználati időszakú, egyenlőtlen bontáson alapuló fokozatos felújítóvágás vagy szálalóvágás alkalmazásával, a tarvágás végrehajtásának térbeli és időbeli tagolásával, illetve a folyamatos erdőborítást biztosító, vagy az arra való átállást szolgáló üzemmódú erdőgazdálkodással lehet elérni;
- b) tarvágás véghasználatként csak akkor tervezhető, ha az erdő felújítása más erdészeti módszerrel nem, vagy – természetvédelmi szempontból is – legcélszerűbben így kivitelezhető, azonban ebben az esetben is törekedni kell a tarvágással érintett terület kiterjedésének minimalizálására;
- c) az erdőneveléseket úgy kell megtervezni, hogy azok a termőhelynek nem megfelelő, vagy erdészeti tájidegen elegyfajok, különös tekintettel az intenzíven terjedő fajok visszaszorítását, az őshonos fajok elegyarányának emelését, valamint az elegyesség fenntartását, növelését szolgálják;
- d) a vágásérettségi kortól természetes, természetszerű vagy származékerdőben a természetvédelmi célok, a hozamvizsgálat eredményeinek, a természetes felújítás követelményeinek és az erdő egészségi állapotának együttes figyelembevételével, lehetőség szerint a vágásérettségi szakasz felső felében kell meghatározni;
- e) a véghasználatok tervezése során arra kell törekedni, hogy védett természeti, illetve Natura 2000 területen az erdészeti tájban honos fajokkal jellemezhető faállománytípusok, illetve a közösségi jelentőségű jelölő erdei élőhelytípusok esetében a korosztályviszonyok kiegyenlítettek legyenek, mindig legyen idős vagy idős egyedeket nagy számban tartalmazó erdő;
- f) a 2,00 hektár vagy annál nagyobb területű, természetes, természetszerű vagy származékerdő véghasználatát az erdészeti tájban honos fajú hagyásfák, illetve hagyásfacsoportok visszahagyásával kell megtervezni;
- g) az erdőfelújítások tervezése során intenzíven terjedő faj, az akác főfajú, vagy legalább 30 % elegyarányban akác fából álló – különösen a sarjztatásra tervezett akác elegyes hazai nyáras faállománytípusú – erdő ismételt akácos, elegyes akácos vagy legfeljebb a jelenlegi elegyarány fenntartása mellett akác elegyes célállománnyal történő felújítását kivéve – még elegyfajként sem alkalmazható;

- h) a termőhelynek nem megfelelő, vagy erdészeti tájidegen főfafajú erdők véghasználata után a fafajcserével járó erdőszerkezet-átalakítást alternatív lehetőségként minden esetben meg kell tervezni;
- i) az erdőszerkezet-átalakítás kizárólagos módon történő tervezése védett természeti területen a természetvédelmi célok és az erdei haszonvételi lehetőségek együttes figyelembevételével, ütemezetten történhet.

A fészekvédelmi korlátozások a védett természeti terület természetvédelmi kezeléséért felelős szerv által az erdőgazdálkodóval, valamint az erdészeti hatósággal ismertetett elhelyezkedésű környezetére vonatkoznak.

Natura 2000 rendeltetésű erdők

A körzet területén található, a kedvező természetvédelmi helyzet fenntartása szempontjából a körzeti erdőtervezés során kiemelten kezelendő, jelölő erdei élőhelytípusok:

- a) a kiemelt közösségi jelentőségű, jelölő erdei élőhelytípusok közül az Enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas kőris (*Fraxinus excelsior*) alkotta ligeterdők (Alno-Padion, Alnion incanae, Salicion albae) (91E0)
- b) a közösségi jelentőségű, jelölő erdei élőhelytípusok közül a Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén *Quercus robur*, *Ulmus laevis* és *Ulmus minor*, *Fraxinus excelsior* vagy *Fraxinus angustifolia* fajokkal (*Ulmion minoris*) (91F0).

A nem védett, Natura 2000 területen elhelyezkedő erdők esetében a Natura 2000 rendeltetést elsődleges rendeltetésként indokolt megállapítani és az azt megalapozó körülmény fennállásáig fenntartani minden olyan erdőrésztetre vonatkozóan:

- a) amely kiemelt közösségi jelentőségű, jelölő faj élőhelyeként szolgál vagy az adott faj megőrzéséhez szükséges;
- b) amely közösségi jelentőségű faj jelentős állományának élőhelyéül szolgál vagy az adott faj megőrzéséhez szükséges;
- c) amelyben kiemelt közösségi jelentőségű, jelölő erdei élőhelytípusba tartozó erdő, vagy
- d) amelyben közösségi jelentőségű, jelölő erdei élőhelytípusba tartozó, természetes vagy természetyszerű erdő található.

A vízfolyások mentén található jelölő erdei élőhelyek körzeti erdőtervezése során törekedni kell:

- a) az erdőborítás minél folyamatosabb fenntartásának, az élőhelynek megfelelő, természetes erdőkép, azaz őshonos fafajokból álló, elegyes, a termőhelynek megfelelően többszintű és heterogén korosztályviszonyú erdők kialakításának, valamint az erdei tisztások fenntartásának elősegítésére;
- b) az erdőnevelések tervezése során a hazai elegyfajok – kiemelten a tatárjuhar, a rezgő nyár, a kecskefűz, a hársak, a szilek, a berkenyék, a madárcseresznye, a vadkörte és egyéb vadgyümölcs fajok – egyedeinek kíméletére.

A természetvédelmi rendeltetésű erdőkben folytatható erdőgazdálkodás szabályai

Természetvédelmi rendeltetésű erdők

Védett természeti, illetve Natura 2000 területen található erdők kedvező természetvédelmi helyzetének fenntartása és lehetőség szerinti javítása érdekében, a természetvédelmi szempontokkal összhangban

a) az erdőnevelések során

- természetes, természetszerű és származékerdőkben a termőhelynek nem megfelelő, vagy az erdészeti tájidegen elegyfajokat – különös tekintettel az intenzíven terjedő fajokat – lehetőség szerint teljes mértékben vissza kell szorítani;
- az átmeneti és kultúrerdőkben, valamint a faültetvényekben – ahol arra lehetőség van – megfelelő csoportos jellegű gyérítési módszerek alkalmazásával elő kell segíteni az őshonos fajok előretörését;
- a nagy kiterjedésű, egykorú és kevés fajból álló erdők lombkorona-, cserje-, valamint lágyszárú szintjében elő kell segíteni a faji, életkori és szerkezeti változatosság növekedését;

b) a fakitermelések során

- természetes, természetszerű és származékerdőkben lehetőség szerint egyenletes eloszlásban böhöncös, odvas faegyedeket, valamint álló és fekvő holtfat kell visszahagyni a területen;
- természetes, természetszerű és származékerdőkben a véghasználatok során a faállomány min. 5 %-át hagyásfacsoportként a cserjeszinttel együtt fenn kell hagyni;
- az erdőszegélyek kialakítására, valamint a meglévő erdőszegélyek kíméletére különös hangsúlyt kell fektetni;
- az erdészeti tájban őshonos fajokból álló cserjeszintet legalább olyan mértékben meg kell hagyni (min. 20%), vagy a cserjeszint szükségessé váló átmeneti eltávolítását olyan módon kell végrehajtani, hogy az adott erdőtársulásra jellemző cserjeszint ismételt kialakulásának feltételei biztosítottak legyenek;
- a készletező helyek és a közelítő nyomok kijelölése során a természeti értékek és a természetes újulat lehetséges legkisebb mértékű károsítására kell törekedni;
- a vágástéri maradék égetéssel történő megsemmisítését – amennyiben egyéb védelmi célokat nem veszélyeztet – kerülni kell;

c) az erdőfelújítás során

- erdőszerkezet-átalakítás esetén biztosítani kell az idős faállomány alatt felverődött, a termőhelynek megfelelő, és az erdészeti tájban őshonos fajokból álló természetes újulat megmaradását, kivéve ha az akadályozza az erdőszerkezet-átalakítást vagy az idegenhonos, illetve intenzíven terjedő fajok hatékony visszaszorítását;
- a természetszerű és származékerdők felújítása során teljes talajelőkészítés csak akkor végezhető, ha az erdőfelújítás sikeressége érdekében az elengedhetetlen és az erdő aljnövényzete degradált;
- tuskózás csak az erdőfelújítás – kiemelten az erdőszerkezet-átalakítás – sikerességének biztosítása céljából végezhető;
- tuskóprizmák őshonos fajokból álló erdővel, valamint gyeppel, illetve vizes területtel határos elhelyezése csak kivételesen indokolt esetben engedélyezhető;

d) fokozottan védett madár, vagy védett ragadozó madár eredményes szaporodása és utódnevelése érdekében a lakott fészkek legalább 100 méteres környezetében az erdőőrzési és az előírt erdővédelmi feladatok végrehajtásán kívül erdőgazdálkodási

tevékenység szaporodási és utódnevelési időszakban csak a természetvédelmi célokkal összhangban, a védett természeti területek természetvédelmi kezeléséért felelős szervvel egyeztetett helyen és időben végezhető. A lakott vagy foglalkoztatónak nyilvántartott fészkek környezetében további korlátozás is elrendelhető. A korlátozással érintett védőzóna pontos kiterjedését a természetvédelmi kezelő és az erdőgazdálkodó közös bejárásán egyedileg határozza meg.

A természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény (a továbbiakban: Tvt.) 23. § (2) bekezdése alapján védett – a természetvédelmi hatóság határozatában kijelölt – természeti értékek és területek, továbbá a Tvt. 48. § (2) bekezdésében meghatározott, védetté nyilvánított mesterséges üregek, és a Tvt. 19. § (1) bekezdésében meghatározott, védetté nyilvánított földtani természeti értékek, valamint védett természeti területen az erdei vízfolyások és az erdei tavak védelme érdekében, azok földfelszíni elhelyezkedéséhez 25 méternél közelebb fakitermelés és faanyag-készletezés csak a természetvédelmi célokkal összhangban végezhető.

Védett növény élőhelyeként szolgáló tisztáson, különösen védett természeti területen, valamint Natura 2000 területen található, jelölő élőhelytípusba sorolható tisztáson faanyag-mozgatás, illetve faanyag-készletezés csak a természetvédelmi célokkal összhangban, a védett természeti területek természetvédelmi kezeléséért felelős szervvel egyeztetett helyen és időben végezhető.

Védett természeti, illetve Natura 2000 területen lévő cserjés egyéb részletben (CE) a fészkelő madarak védelmének érdekében erdőgazdálkodással összefüggő tevékenység csak a védett természeti területek természetvédelmi kezeléséért felelős szervvel egyeztetett helyen és időben végezhető.

Natura 2000 rendeltetésű erdők

A természetvédelmi rendeltetésű erdőknél előírások itt is érvényesek, továbbiak szerepeltetése nem szükséges.

Vízgazdálkodás

Rába (VI-01)

- A területen meghatározó Rába folyó esetében komplex vízgazdálkodási rehabilitációs terv kidolgozására van szükség, amelynek célja a vízszint további süllyedésének megakadályozása, illetve mederfenék rehabilitációjának megvalósítása, alternatív megoldásként pedig az ártéren és a mentett oldalon a területi vízvisszatartást segítése.
- A Rába mentén a még meglévő, kevés őshonos ligeterdő állomány mindenképp megőrzendő.
- Őshonos növényfajokból álló parti zóna, elsősorban puhafás ligeterdő, kialakítása, ahol ez hiányzik.
- Kiemelt feladat a lág- és fásszárú özönnövények visszaszorítása a teljes ártéren, (pl.: a vízügyi létesítmények karbantartási munkái során).

Holt-Marcál (VI-02)

- A Holt-Marcál rehabilitációjára és hosszú távú fenntartására önálló tervet kell kidolgozni, amely biztosítja a jelölő fajok (halak, mocsári teknős) és élőhelyek fennmaradását, a horgászati hasznosítás lehetősége mellett. A tervnek megoldást kell találnia a következő problémákra:
 - Vízpótlás és a víz továbbvezetésének kérdése
 - Vízi növényzet kezelése vs. jelölő élőhely fenntartása

- A Holt-Marcál és a Rába töltés közötti gyepek kiszáradásának megakadályozása
- Meglévő iszap és üledék kezelése (kotrás, anyag elhelyezése stb.)
- Szerves terhelés csökkentése (pl. horgászfalu, település)
- Mocsári teknős tojásrakó helyek kiterjedésének növekedése
- Part menti ligeterdő, bokorfűzes és fenntartó sáv biztosítása a teljes szakaszon
- Meglévő horgász helyek kialakításának felülvizsgálata és felújításuk szabályozása.

Egyéb víztestek (VI-03)

- Az ártéren és a mentett oldalon minden olyan tevékenység, élőhely rekonstrukciós és rehabilitációs kezdeményezés, ami a felszíni vizek megőrzését, az egykori ágak, holtágak, morotvák vízellátásának javítását, összességében a vizes élőhelyek ökológiai feltételeinek javítását célozza meg, támogatandó. (Ebből a szempontból az intenzív halastavak létesítése nem szolgálja közvetlenül az elérendő célokat).
- A vizes területekről a felszíni víz gyors elvezetését szolgáló csatorna kotrások, karbantartási munkák nem kívánatosak, kivéve, ha azok más területek vízpótlásának javítását célozzák meg (kettős működtetésű csatornák).
- A vizes élőhelyek körül kialakítandó puffer zónák az agrár területekről bemosódó terhelések csökkentése érdekében fontosak.
- Őshonos fajokból álló parti zóna kialakítása, ahol ez hiányzik.
- Kiemelt feladat a lágyszárú és fásszárú özönnövények visszaszorítása a szegélyekben és környezetükben.

A meglévő vízjogi engedélyek felülvizsgálata, szükség esetén módosítása egyértelműen hatósági feladat, ugyanakkor célszerű a fenntartóval, a természetvédelmi kezelővel, illetve a környező területek tulajdonosaival együtt végezni. A széleskörű egyeztetés a felülvizsgálatot lényegesen lelassíthatja, de a későbbiekben könnyebb egy konszenzuson alapuló működés elfogadtatása.

Halgazdálkodás

- Az idegenhonos halfajok, különösen a törpeharcsa visszaszorítása kiemelt feladat minden horgászati és halászati hasznosítású víztestben.

Gyepgazdálkodás

A Rába mentén található jó állapotú gyepek általában igénylik a rendszeres gyephasználatot, ennek hiányában megindul a gyomosodásuk és erdősödésük. A gyepek természetkímélő, kaszálással vagy legeltetéssel történő hasznosítása (lásd GY-01 kezelési egységnél) biztosítja a gyepek hosszú távú fennmaradását.

A gyomosodó, leromlott állapotú gyepek, illetve a lágyszárú özönnövények dominálta élőhelyek kezelése kiemelt fontosságú. Egyrészt ezeknek az élőhelyeknek az állapota megfelelő használattal (lásd GY-02 kezelési egységnél) viszonylag könnyen javítható, így a közösségi jelentőségű élőhelyek kiterjedése növelhető a területen, másrészt az ilyen gypfoltok jelenléte veszélyezteti a meglévő jó állapotú gyepeket, hiszen folyamatosan magforrásként terjesztik a gyomok és az özönnövények magjait. Önálló kezelési egységbe (GY-03) soroltuk a mélyfekvűs, többnyire gyp, nádas vagy kivett művelési ágú, időszakosan vagy állandóan vízzel borított területeket, amelyet magassásos, nádas, gyékényes élőhelyek borítanak és kiemelt szerepük van a terület kételtű faunájának szaporodásában.

Kezelési egység azonosítója:	GY-01 A Rába mentén található jó állapotú gyepek.
Érintett élőhelytípus (Á-NÉR):	• Mocsárrétek (D34) • Franciaperjés rétek (E1) • Nem zsombékoló magassárrétek (B5)
Érintett közösségi jelentőségű élőhelytípus:	• Folyóvölgyek Cnidion dubiihoz tartozó mocsárrétjei (6440) • Sík- és dombvidéki kaszálórétek (Alopecurus pratensis, Sanguisorba officinalis) (6510)
Érintett közösségi jelentőségű fajok:	• Vértű hangyaboglárka (<i>Maculinea teleius</i>) • Zánótboglárka (<i>Maculinea nausithous</i>)
Kezelési javaslatok és előírások:	Kötelező előírások • 269/2007. (X. 18.) Korm. rendelet a NATURA 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól. Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok • Korlátozásra javasolt mezőgazdasági műveletek • Felülvetés nem megengedett. (GY01) • Vegyszeres gyomirtás nem megengedett. (GY02) • Felázott talajon mindennemű munkavégzés tilos. (GY14) • Tárcsázás nem megengedett. (GY10) • Kiszántás nem megengedett. (GY13) • Fogasolás nem megengedett. (GY09) • A területen trágyadepónia, széna és szalmakazlak elhelyezése tilos. (GY116) • Használat • Legeltetéssel és/vagy kaszálással történő hasznosítás. (GY22) • A gyepek cserjésedését meg kell akadályozni, azonban a szórtan jelentkező őshonos cserjék megőrzésére törekedni kell. (GY28) • Erősen fertőzött foltokat sokkoló kaszálással évente legalább háromszor kezelni kell. (GY108) (özönnövények, gyomok jelenléte). • Gyepek kialakuló cserjések és fás foltok kezelése • A cserjeirtás megkezdésének időpontját legalább 5 nappal korábban írásban a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságnak be kell jelenteni, valamint a meghagyásra szánt cserjéket cserjefoltokat a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni kell. (GY31) • Cserjeirtás csak szeptember 1. és február 28. közötti időszakban lehetséges. (GY29) • A működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság általi kijelölésüket követően a fajgazdag, vagy védett fajokat tartalmazó cserjés foltokat nem szabad eltávolítani. (GY32)

	• Legeltetés esetén • Legeltetési sűrűség 0,2-0,4 ÁE/ha. (GY40) • A legeltetés április 24. és október 31. között lehetséges. (GY45) • Szakaszozó legeltetés esetén legeltetési terv készítése és egyeztetése a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal. (GY48) • Villanypásztor használata esetén egy szakasz területe nem haladhatja meg a 20 ha-t. (GY51) • Villanypásztor használata esetén egy szakasz területe nem lehet kisebb 5-ha-nál. (GY53) • Legeltethető állatfaj: szarvasmarhafélék. (GY67) • Kaszáló sarjűlegeltetése kizárólag szarvasmarhával és lóval lehetséges, amelyet a kaszálás napjától számított 30 napon belül megkezdeni tilos. (GY63) • Kaszálás esetén: • Kaszálás június 15. előtt a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal történt egyeztetés alapján lehetséges. (GY71) • Mozaikos kaszálás folytatása, egybefüggő kaszált terület nem haladhatja meg az 5 ha-t, vagy a terület 30%-át. A kaszálások között legalább 1 hétnek el kell telnie. (GY91) • 10-15% kaszálatlan terület meghagyása parcellánként. (GY94) • A kaszálatlan területet évente más helyen kell kialakítani. (GY99) • Fokozottan védett földön fészkelő madárfaj fészkének, fiókáinak megtalálása esetén a betakarítást, illetve a kaszálást azonnal be kell fejezni és haladéktalanul értesíteni kell a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságot és javaslata alapján a talált fészkek körül 0,5-1 hektáros védőterületet kell kialakítani. (GY103)
Élőhelyfejlesztési és rekonstrukciós javaslatok:	Vízvisszatartás a területen, lefolyást segítő árkok ledugóztatása.
Kezelési javaslatok indoklása:	A Rába menti gyepeket a helyi lakosság évszázadokon keresztül kaszálással és/vagy legeltetéssel hasznosította. A természetes vízjáráshoz igazodva a terület egy részét kaszálták, egy részét legeltették, vagy épp a vízborítás miatt fennhagyták. Ezen használati módok a terület természeti értékeinek kialakulásához és megőrzéséhez hozzájárultak, így a hagyományos vagy a hagyományoshoz hasonló, de modern eszközökkel végzett gyepgazdálkodás megfelelő keretek között végezhető, sőt végzése kívánatos.

Kezelési egység azonosítója:	GY-02 A Rába menti gyomosodó, leromlott állapotú gyepek.
Érintett élőhelytípus (Á-NÉR):	Jellegtelen üde gyepek (OB) és cserjésedő állományaik Jellegtelen száraz-félszáraz gyepek (OC) Lágyszárú évelő özőnfajok állományai (OD) Akácosodó és cserjésedő gyepek (S1, S6, P2a)
Érintett közösségi jelentőségű élőhelytípus:	-
Érintett közösségi jelentőségű fajok:	-
Kezelési javaslatok és előírások:	Kötelező előírások • 269/2007. (X. 18.) Korm. rendelet a NATURA 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok • Korlátozásra javasolt mezőgazdasági műveletek • Felülvetés nem megengedett. (GY01) • Vegyszeres gyomirtás nem megengedett. (GY02) • Felázott talajon mindennemű munkavégzés tilos. (GY14) • Tárcsázás nem megengedett. (GY10) • Kiszántás nem megengedett. (GY13) • Fogasolás nem megengedett. (GY09) • A területen trágyadepónia, széna és szalmakazlak elhelyezése tilos. (GY116) • Használat • Kizárólag kaszálással történő hasznosítás. (GY20) • A gyepek cserjésedését meg kell akadályozni, azonban a szórtan jelentkező őshonos cserjék megőrzésére törekedni kell. (GY28) • Erősen fertőzött (özőnnövényekkel, gyomokkal) foltokat sokkoló kaszálással évente legalább háromszor kezelni kell. (GY108) • Gyepek kialakuló cserjések és fás foltok kezelése • A cserjeirtás megkezdésének időpontját legalább 5 nappal korábban írásban a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságnak be kell jelenteni, valamint a meghagyásra szánt cserjéket cserjefoltokat a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni kell. (GY31) • Cserjeirtás csak szeptember 1. és február 28. közötti időszakban lehetséges. (GY29) • A működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság általi kijelölésüket követően a fajgazdag, vagy védett

	fajokat tartalmazó cserjés foltokat nem szabad eltávolítani. (GY32) • Kaszálás esetén: • A gyepet évente legalább kétszer kell kaszálni. (GY81) • Kaszálás június 15. előtt a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal történt egyeztetés alapján lehetséges. (GY71) • A kaszálatlan területet kaszálásonként más helyen kell kialakítani. (GY98) • Fokozottan védett földön fészkelő madárfaj fészkének, fiókáinak megtalálása esetén a betakarítást, illetve a kaszálást azonnal be kell fejezni és haladéktalanul értesíteni kell a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságot és javaslata alapján a talált fészkek körül 0,5-1 hektáros védőterületet kell kialakítani. (GY103)
Élőhelyfejlesztési és rekonstrukciós javaslatok:	Vízvisszatartás a területen, lefolyást segítő árkok ledugózása.
Kezelési javaslatok indoklása:	A leromlott és özönnövényekkel fertőzött gyepek kevésbé kötött, intenzívebb kezelést igényelnek az özönnövények visszaszorulásáig. A területre jutó csapadék és az árvizekből visszamaradó vizek megtartása ezen gyepek állapotjavulását felgyorsíthatja, mivel az özönnövények zöme nem viseli el a tartós vízborítást.

Kezelési egység azonosítója:	GY-03 Mély fekvésű gyepek, nádas.
Érintett élőhelytípus (Á-NÉR):	• Nem tűzegképző nádasok, gyékényesek tavi kákások (B1a) • Nem zsombékoló magassásrétek (B5) • Harmatkásás, békabuzogányos, pántlikafüves mocsári-vízparti növényzet (B2) • Vízparti virágkákás, csetkákás, vízi hídörös, mételykórós mocsarak (B3) • Jellegtelen üde gyepek (OB)
Érintett közösségi jelentőségű élőhelytípus:	-
Érintett közösségi jelentőségű fajok:	• Vöröshasú unka (<i>Bombina bombina</i>) • Dunai göte (<i>Triturus dobrogicus</i>)
Kezelési javaslatok és előírások:	Kötelező előírások • 269/2007. (X. 18.) Korm. rendelet a NATURA 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól • Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok • Korlátozásra javasolt mezőgazdasági műveletek

	• Felülvetés nem megengedett. (GY01) • Vegyszeres gyomirtás nem megengedett. (GY02) • Felázott talajon mindennemű munkavégzés tilos. (GY14) • Tárcsázás nem megengedett. (GY10) • Kiszántás nem megengedett. (GY13) • Fogasolás nem megengedett. (GY09) • A területen trágyadepónia, széna és szalmakazlak elhelyezése tilos. (GY116) • Használat • Legeltetés és kaszálás tilos, a területet kezeletlenül kell fenntartani. (GY21) – kivéve özönnövény előfordulások • A gyepek cserjésedését meg kell akadályozni, azonban a szórta jelentkező őshonos cserjék megőrzésére törekedni kell. (GY28) • Erősen fertőzött foltokat sokkoló kaszálással évente legalább háromszor kezelni kell. (GY108) (özönnövények, gyomok jelenléte) • Kaszálás esetén (özönnövény foltok kezelése): • Kaszálás augusztus 1. után lehetséges. (GY75) • Fokozottan védett földön fészkelő madárfaj fészéknek, fiókáinak megtalálása esetén a betakarítást, illetve a kaszálást azonnal be kell fejezni és haladéktalanul értesíteni kell a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságot és javaslata alapján a talált fészkek körül 0,5-1 hektáros védőterületet kell kialakítani. (GY103)
Élőhelyfejlesztési és rekonstrukciós javaslatok:	Vízvisszatartás a területen, lefolyást segítő árkok ledugózása.
Kezelési javaslatok indoklása:	A kezelési egységbe elsősorban olyan gyepek, nádasok vagy kivett művelési ágú területek tartoznak, amelyek mély fekvésűek és a rendszeres belvízborítás miatt gyakran nem kaszálhatók, ezért elnádásodtak. Természetvédelmi és a közösségi jelentőségű fajok szempontjából ezt nem tekintjük problémának, hiszen természetességük általában jó és az élőhely-típus hozzá tartozik az ártérhez, még ha a korábbi használatok miatt vissza is szorult. A gyepek művelési ágúak, de a valóságban nádas élőhelyek visszaalakítását nem tartjuk feltétlenül szükségesnek. Kezelést csak abban az esetben igényelnek, ha özönnövényekkel fertőződnek, többnyire a kiszáradás miatt. A területre jutó csapadék és az árvizekből visszamaradó vizek megtartása ezen állapotjavulásukat felgyorsíthatja, illetve szaporodóhelyet biztosít a kételtű fajoknak.

Szántóföldi gazdálkodás

A szántóföldeket két nagy csoportba sorolhatjuk. Az első csoport (SZ-01) esetében a szántóföldi művelés közvetlen negatív hatás gyakorol a jelölő fajokra vagy élőhelyekre (pl. kemikáliák bemosódása), másrészt akadályozza a környező jó állapotú élőhelyek fenntartásához szükséges beavatkozásokat (pl. belvízelvezetés mértékének csökkentése). A második csoportba (SZ-02) tartozó szántókon a szántóföldi művelés nem okoz közvetlen problémát, így szántóként való művelésüket nem vagy csak minimális mértékben szükséges korlátozni, de hosszú távon ezeket is célszerű valamilyen természetközeli élőhellyé alakítani.

Kezelési egység azonosítója:	SZ-01 Rába menti szántók. Művelésük az élőhelyekre közvetlen negatív hatást gyakorol.
Érintett élőhelytípus (Á-NÉR):	• Egyéves, intenzív szántóföldi kultúrák (T1) • Évelő, intenzív szántóföldi kultúrák (T2) • Fiatal parlag és ugar (T10)
Érintett közösségi jelentőségű élőhelytípus:	•
Érintett közösségi jelentőségű fajok:	•
Kezelési javaslatok és előírások:	Kötelező előírások • Helyes Mezőgazdasági és Környezeti Állapot (HMKA) - 50/2008. (IV. 24.) FVM rendelet Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok • Természetközeli állapotú erdőtervi jellel ellátott láperdő és keményfás ligeterdő, illetve vizes élőhely szélétől számított 50 m-es sávban szántóföldi növénytermesztés során kemikáliák és bioregulátorok nem alkalmazhatók. (SZ17) • Légi kivitelezésű növényvédelem és tápanyag-utánpótlás tilos. (SZ21) • Totális gyomirtó szerek használata nem engedélyezhető a területen. (SZ24) • Fás szárú és lágyszárú energetikai ültetvény telepítése tilos. (SZ43) • Az időszakos- és állandó vízállások körül 3 méteres szegélyben talajművelés nem végezhető. (SZ49) • Mozaikos kisparcellás gazdálkodás folytatása, ahol egy tábla mérete legfeljebb 5 hektár. (SZ29) • 5 év átlagában a következő vetésszerkezet betartása javasolt fővetésű növények tekintetében: legalább 30% kalászos gabona, legalább 20% szálas pillangós takarmánynövény (szálas pillangósok, vagy azok keveréke, illetve füves keveréke), legalább 10% zöldugor, legfeljebb 25% egyéb kultúra. (SZ38) • Szántó füves élőhellyé alakítása gyeptelepítéssel. (SZ52)

	◦ Természetbarát gyepesítés, termőhelytől függően üde rét vagy száraz gyepek kialakulásának elősegítése. Tájidegen magkeverék használata tilos, csak a termőhelyre jellemző őshonos fajok vethetők. (SZ67) ◦ A telepítést követő évtől legalább évi egyszeri kaszálás, illetve kíméletes, pásztoroló legeltetés szükséges. (SZ64)
Élőhelyfejlesztési és rekonstrukciós javaslatok:	Visszagyepesítésük vagy erdősítésük a lehető leghamarabb szükséges. • Őshonos fafajokból és cserjefajokból álló erdő telepítése, korábbi erdőterületen lehetséges. (SZ58) • Szántó vizes élőhelylé alakítása spontán gyepesedéssel. (SZ51) • Szántó füves élőhelylé alakítása, lucerna kultúrát követő spontán gyepesedéssel. (SZ55) • Tájidegen fűmagkeverékkel történő vetés tilos. (SZ63) Magyarázat: A visszagyepesítést követően az élőhely több faj számára is kedvezővé válna.
Kezelési javaslatok indoklása:	A szántóföldi művelés közvetlen negatív hatás gyakorol a jelölő fajokra vagy élőhelyekre (pl. kemikáliák bemosódása), másrészt akadályozzák a környező jó állapotú élőhelyek fenntartásához szükséges beavatkozásokat (pl. belvízelvezetés mértékének csökkentése). A tulajdonosi/gazdálkodói döntéstől függően a terület intenzív művelésének fennhagyása, visszaalakítása nemcsak a gazdálkodásból fakadó problémát oldaná meg, hanem több faj is kedvező élőhelyet találna.

Kezelési egység azonosítója:	SZ-02 Rába menti szántók. Művelésük az élőhelyekre nem gyakorol negatív hatást.
Érintett élőhelytípus (Á-NÉR):	• Egyéves, intenzív szántóföldi kultúrák (T1) • Évelő, intenzív szántóföldi kultúrák (T2) • Kis táblás mozaikok (T6) • Nagyüzemi szőlők gyümölcsösök (T7) • Fiatal parlag és ugar (T10)
Érintett közösségi jelentőségű élőhelytípus:	-
Érintett közösségi jelentőségű fajok:	-
Kezelési javaslatok és előírások:	Kötelező előírások • Helyes Mezőgazdasági és Környezeti Állapot (HMKA) - 50/2008. (IV. 24.) FVM rendelet Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok • Természetközeli állapotú erdőtervi jellel ellátott láperdő és keményfás ligeterdő, illetve vizes élőhely szélétől számított 50 m-es sávban szántóföldi növénytermesztés során kemikáliák és

	bioregulátorok nem alkalmazhatók. (SZ17) • Légi kivitelezésű növényvédelem és tápanyag-utánpótlás tilos. (SZ21) • Fás szárú és lágyszárú energetikai ültetvény telepítése tilos. (SZ43) • Az időszakos- és állandó vízállások körül 3 méteres szegélyben talajművelés nem végezhető. (SZ49) • Mozaikos kis-parcellás gazdálkodás folytatása, ahol egy tábla mérete legfeljebb 5 hektár. (SZ29) • 5 év átlagában a következő vetésszerkezet betartása javasolt fővetésű növények tekintetében: legalább 30% kalászos gabona, legalább 20% szálas pillangós takarmánynövény (szálas pillangósok, vagy azok keveréke, illetve füves keveréke), legalább 10% zöldgáz, legfeljebb 25% egyéb kultúra. (SZ38)
Élőhelyfejlesztési és rekonstrukciós javaslatok:	Hosszú távon (10-15 éven belül) gyepű vagy a termőhelynek megfelelő őshonos fajokból álló erdővé alakítandó. • Őshonos fajokból és cserjefajokból álló erdő telepítése, korábbi erdőterületen lehetséges. (SZ58) • Szántó vizes élőhelyé alakítása spontán gyepesedéssel. (SZ51) • Szántó füves élőhelyé alakítása, lucerna kultúrát követő spontán gyepesedéssel. (SZ55) • Tájidegen fűmagkeverékkel történő vetés tilos. (SZ63)
Kezelési javaslatok indoklása:	A szántóföldi művelés közvetlen, jelentős negatív hatást nem gyakorol a jelölt fajokra vagy élőhelyekre, ezért a szántóföldi művelés csak minimális korlátozást igényel, de természetközeli területté történő átalakításuk későbbiekben javasolt.

Erdőgazdálkodás

Az erdőgazdálkodáshoz kapcsolódó kezelési egységek kialakítása során elsődleges szempont a meglévő jó állapotú erdei élőhelyek megőrzése, illetve a kissé degradált élőhelyek állapotának javítása. Tekintettel a Rába menti erdei közösségek ökológiai szempontból leromlott állapotára, ezen erdőkben a fahasználatokat minimálisra kell korlátozni és biztosítani kell a folyamatos erdőborítást (ER-01).

Keményfás ligeterdő alig maradt a Rába mentén, ezeket kivétel nélkül az ER-02 kezelési egységbe soroltuk be, ahol az özönnövények eltávolításán kívül minden fahasználatot korlátozni szükséges.

Az ER-03 kezelési egységbe azon természetes vagy természetközeli állapotú, őshonos fajok dominálta területek kerültek, ahol a jelölt élőhelyek és fajok megőrzése érdekében javasolt kisebb-nagyobb korlátozásokkal, de végezhető erdőgazdálkodás. Az ER-04 kezelési egységbe a területen található őshonos fajú fa- és cserjecsoportok, illetve fasorok kerültek. A sok szempontból speciális mikroélőhelyek fenntartása kiemelt fontosságú, ezért a kezelésüket egyedileg kell mérlegelni.

Az ER-05 kategóriába soroltuk be a terület idegenhonos és mesterséges erdőit, fásításait. Az erdőgazdálkodást ezeken a területeken minimálisan szükséges korlátozni, ugyanakkor hosszú távon egyértelműen természetvédelmi cél, ezen mesterséges élőhelyek természetes élőhelyekké alakítása.

Kezelési egység azonosítója:	ER-01 Jó állapotú erdei élőhelyek a Rába mentén.
Érintett élőhelytípus (Á-NÉR):	- Folyó-menti bokorfüzesek (J3) - Fűz-nyár ártéri erdők (J4) - Fűzlápok (J1a) - Üde és nedves cserjések (P2a) - Őshonos fajú facsoportok, fasorok, erdősávok (RA)
Érintett közösségi jelentőségű élőhelytípus:	Enyves éger (<i>Alnus glutinosa</i>) és magas kőris (<i>Fraxinus excelsior</i>) alkotta ligeterdők (<i>Alno-Padion</i>, <i>Alnion incanae</i>, <i>Salicion albae</i>) (91E0)
Érintett közösségi jelentőségű fajok:	- Vidra (<i>Lutra lutra</i>) - Európai hód (<i>Castor fiber</i>)
Kezelési javaslatok és előírások:	Kötelező előírások - az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból a Natura 2000 erdőterületeken történő gazdálkodáshoz nyújtandó kompenzációs támogatás részletes szabályairól szóló 41/2012. (IV. 27.) VM rendelet 312. Győri Erdészeti Tervezési Körzet Második Erdőterve 324. számú Rábaközi Körzet Erdőterve - A Rábaközi Erdészet Erdőgazdálkodási Egység 2005. I. 1. -2014. XII. 31-ig terjedő időszakra érvényes Körzeti Erdőterve - A KAEG Zrt. Győri Erdészet Erdőgazdálkodási Egység 2007. I. 1 -2016. XII. 31-ig terjedő időszakra érvényes Körzeti Erdőterve - A 461. számú Ravazdi Körzet 2. Erdőterve - A 101. számú Ravazdi Erdészet Erdőgazdálkodási Egység Körzet 2. Erdőterve - A Pápai Körzet Erdőterve Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok - Meghatározott erdőrészekben az élőhelyek és fajok védelme érdekében teljes érintetlenség biztosítása az inváziós növényfajok eltávolítására vonatkozó tevékenység kivételével. (E10) - Fakitermelés augusztus 15. és február 1. között. (E44) - A környező gyepterületek védelme érdekében az erdészeti tájidegen fafajok alkotta állományok terjeszkedésének megakadályozása. (E69) - Inváziós fás szárú növényfajok visszaszorítása során azok mechanikai eltávolítása a növények sikeres vegyszeres irtását követően. (E73)
Élőhelyfejlesztési és rekonstrukciós javaslatok:	Az érintett erdőkben kiemelt fontosságú a folyamatos erdőborítás fenntartása és az özönnövények visszaszorítása.

Kezelési javaslatok indoklása:	A kategóriába sorolt erdőknek csak kis része üzemtervezett, a nagyobb része a Rába mentén található keskeny ligeterdő sáv, illetve a medrek mentén kialakult puhafás erdő (részben a mederben, részben a gyepterületen). Természetvédelmi szempontból ezen erdők egyetlen kezelés igényelnek, az özönnövények, különösen az amerikai kőris, a süntők és a zöld juhar féken tartását. A kategóriába sorolt fás vegetáció jelentős részben gyepterületeken található, ezeken a területeken az ingatlannyilvántartást is módosítani kell.
---------------------------------------	--

Kezelési egység azonosítója:	ER-02 Keménnyás ligeterdők a Rába mentén.
Érintett élőhelytípus (Á-NÉR):	Keménnyás ártéri erdők (J6) – illetve maradványai
Érintett közösségi jelentőségű élőhelytípus:	Keménnyás ligeterdők nagy folyók mentén <i>Quercus robur</i>, <i>Ulmus laevis</i> és <i>Ulmus minor</i>, <i>Fraxinus excelsior</i> vagy <i>Fraxinus angustifolia</i> fajokkal (<i>Ulmus minor</i>) (91F0)
Érintett közösségi jelentőségű fajok:	- Nyugati piszcedenevér (<i>Barbastella barbastellus</i>) - Közönséges denevér (<i>Myotis myotis</i>)
Kezelési javaslatok és előírások:	Kötelező előírások - az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból a Natura 2000 erdőterületeken történő gazdálkodáshoz nyújtandó kompenzációs támogatás részletes szabályairól szóló 41/2012. (IV. 27.) VM rendelet 312. Győri Erdészeti Tervezési Körzet Második Erdőterve 324. számú Rábaközi Körzet Erdőterve - A Rábaközi Erdészeti Erdőgazdálkodási Egység 2005. I. 1. -2014. XII. 31-ig terjedő időszakra érvényes Körzeti Erdőterve - A KAEG Zrt. Győri Erdészeti Erdőgazdálkodási Egység 2007. I. 1 -2016. XII. 31-ig terjedő időszakra érvényes Körzeti Erdőterve - A 461. számú Ravazdi Körzet 2. Erdőterve - A 101. számú Ravazdi Erdészeti Erdőgazdálkodási Egység Körzet 2. Erdőterve - A Pápai Körzet Erdőterve Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok - A körzeti erdőtervezés során – a közösségi jelentőségű élőhelyek vagy fajok megőrzése érdekében – az erdőterület erre alkalmas erdőrészeiben a folyamatos erdőborítást biztosító átalakító, szálaló vagy faanyagtermelést nem szolgáló üzemmódra való áttérés. (E03) - Meghatározott erdőrészekben az élőhelyek és fajok védelme érdekében teljes érintetlenség biztosítása az inváziós növényfajok eltávolítására vonatkozó tevékenység kivételével. (E10)

	Fakitermelés augusztus 15. és február 1. között. (E44)
Élőhelyfejlesztési és rekonstrukciós javaslatok:	Az eltűnő kocsányos tölgyek pótlására a természetes kialakuló lékekben nagy méretű csemeték ültetése egyedi védelemmel, kísérleti jelleggel.
Kezelési javaslatok indoklása:	A kezelési egységbe kizárólag a kevés megmaradt keményfás ligeterdő tartozik. Kis kiterjedésű, de természetvédelmi szempontból rendkívül értékes élőhelyek.

Kezelési egység azonosítója:	ER-03 Természetes vagy természetközeli állapotú erdei élőhelyek a Rába mentén.
Érintett élőhelytípus (Á-NÉR):	- Keményfás ártéri erdők (J6) - Fűz-nyár ártéri erdők (J4) - Őshonos fafajú fiatalosok (P1) - Puhafás pionír és jellegtelen erdők (RB) - Keményfás jellegtelen vagy telepített egyéb erdők (RC) - Üde és nedves cserjések (P2a) - Őshonos lombos fafajokkal elegyes idegenhonos lombos és vegyes erdők (Rdb) - Nem őshonos fajú facsoportok, erdősávok és fasorok (S7)
Érintett közösségi jelentőségű élőhelytípus:	- Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén Quercus robur, Ulmus laevis és Ulmus minor, Fraxinus excelsior vagy Fraxinus angustifolia fajokkal (Ulmion minoris) (91F0) - Enyves éger (Alnus glutinosa) és magas kőris (Fraxinus excelsior) alkotta ligeterdők (Alno-Padion, Alnion incanae, Salicion albae) (91E0)
Érintett közösségi jelentőségű fajok:	- Nyugati piszedenevér (<i>Barbastella barbastellus</i>) - Közönséges denevér (<i>Myotis myotis</i>)
Kezelési javaslatok és előírások:	Kötelező előírások - az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból a Natura 2000 erdőterületeken történő gazdálkodáshoz nyújtandó kompenzációs támogatás részletes szabályairól szóló 41/2012. (IV. 27.) VM rendelet 312. Győri Erdészeti Tervezési Körzet Második Erdőterve 324. számú Rábaközi Körzet Erdőterve - A Rábaközi Erdészet Erdőgazdálkodási Egység 2005. I. 1. -2014. XII. 31-ig terjedő időszakra érvényes Körzeti Erdőterve - A KAEG Zrt. Győri Erdészet Erdőgazdálkodási Egység 2007. I. 1 -2016. XII. 31-ig terjedő időszakra érvényes Körzeti Erdőterve - A 461. számú Ravazdi Körzet 2. Erdőterve - A 101. számú Ravazdi Erdészet Erdőgazdálkodási Egység Körzet 2. Erdőterve

	• A Pápai Körzet Erdőterve Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok • A körzeti erdőtervezés során – a közösségi jelentőségű élőhelyek vagy fajok megőrzése érdekében – az erdőterület erre alkalmas erdőrészeleiben a folyamatos erdőborítást biztosító átalakító, szálaló vagy faanyagtermelést nem szolgáló üzemmódra való áttérés. (E03) • A természetes erdőtársulás/közösségi jelentőségű élőhely megfelelő állományszerkezetének kialakítása érdekében a nevelővágások során az alsó lombkorona- és a cserjeszint kialakításának elősegítése, a kialakult szintek megfelelő záródásának fenntartása. (E27) • Fakitermelés augusztus 15. és február 1. között. (E44) • A nevelővágások során az intenzíven terjedő fafajok teljes mértékű eltávolítása. (E31) • Őshonos fafajú állományok véghasználata során átlagosan 5-20% területi lefedettséget biztosító mikroélőhelyek visszahagyása, lehetőleg az idős állomány összetételét jellemző formában. (E38) • Az erdőrészletben megjelölt mikroélőhelyen legalább 10 m³/ha, az egyes törzsek legvékonyabb részén legalább 20 cm átmérőt elérő álló és/vagy fekvő holtfa folyamatos fenntartása. (E21) • Az eredeti talajállapot fenntartása érdekében a talaj-előkészítés és a tuskózás elhagyása. (E49) • Az idegenhonos fa- és cserjefajok egyedeinek eltávolítása során tekintettel kell lenni a túlzott mértékű kitermelés okozta lékesedés elkerülésére a kitermelésre kerülő egyedek kijelölésével vagy a kitermelt idegenhonos fajok egyedeinek helyén, kézi munkával, talaj-előkészítés nélkül, mesterséges felújítás elvégzésével. (E77) • Kártevők elleni védekezésnél a szelektív szerek vagy biológiai módszerek alkalmazását kell előnyben részesíteni. Nem használhatók olyan hatóanyag tartalmú készítmények, amelyek közösségi jelentőségű, illetve védett fajok egyedeit is elpusztítják. (E75)
Élőhelyfejlesztési és rekonstrukciós javaslatok:	
Kezelési javaslatok indoklása:	A kezelési egységbe soroltuk a jellegtelenebb, gyomos puhafaligeteket, illetve az őshonos fafajú vagy őshonos fafajok dominálta fás területet, ahol kíméletes erdőgazdálkodás mellett vagy kizárólag azzal biztosítható a jelölő élőhelyek és fajok fennmaradása, illetve a jelölő élőhelyek fejlesztése.

Kezelési egység	ER-04
------------------------	-------

azonosítója:	Jó természetességű speciális mikroélőhelyek a Rába mentén, melyek fenntartása kiemelten fontos.
Érintett élőhelytípus (Á-NÉR):	• Fűz-nyár ártéri erdők (J4) • Puhafás pionír és jellegtelen erdők (RB) • Üde és nedves cserjések (P2a) • Őshonos lombos fafajokkal elegyes idegenhonos lombos és vegyes erdők (RDb) • Nem őshonos fajú facsoportok, erdősávok és fasorok (S7)
Érintett közösségi jelentőségű élőhelytípus:	-
Érintett közösségi jelentőségű fajok:	-
Kezelési javaslatok és előírások:	Kötelező előírások • az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból a Natura 2000 erdőterületeken történő gazdálkodáshoz nyújtandó kompenzációs támogatás részletes szabályairól szóló 41/2012. (IV. 27.) VM rendelet 312. Győri Erdészeti Tervezési Körzet Második Erdőterve • 324. számú Rábaközi Körzet Erdőterve • A Rábaközi Erdészet Erdőgazdálkodási Egység 2005. I. 1. -2014. XII. 31-ig terjedő időszakra érvényes Körzeti Erdőterve • A KAEG Zrt. Győri Erdészet Erdőgazdálkodási Egység 2007. I. 1 -2016. XII. 31-ig terjedő időszakra érvényes Körzeti Erdőterve • A 461. számú Ravazdi Körzet 2. Erdőterve • A 101. számú Ravazdi Erdészet Erdőgazdálkodási Egység Körzet 2. Erdőterve • A Pápai Körzet Erdőterve Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok • Idegenhonos fafajok telepítésének mellőzése. (E06) • A ritka fajhoz tartozó, vagy odvas, vagy böhöncös, vagy idős vagy más okból értékes faegyedek kijelölése és megőrzése az elő- és véghasználatok során. (E18) • Totális gyomirtó szerek használata csak szelektív módon és csak intenzíven terjedő, inváziós lág- és fásszárú fajok ellen alkalmazható a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal történt előzetes egyeztetést követően. (E68) • A hagyásfák, hagyásfacsoportok fenntartása a fák természetes pusztulásáig. (E85)
Élőhelyfejlesztési és rekonstrukciós javaslatok:	
Kezelési javaslatok	A kezelési egységbe a Rába mentén többnyire spontán kialakult

indoklása:	facsoportokat, illetve az őshonos fafajok dominálta erdősávok tartoznak. Ezek értékes mikroélőhelyek, amelyek fenntartása (különösen az idős, odvas faegyedeké) nagyon fontos. Ezen fás területek esetében erdőgazdálkodásról nem lehet beszélni. Nagyon fontos, hogy fahasználat esetén az egyes facsoportokról egyedi döntéseket kell hozni. A védett természeti területen lévő gyepeken található fák kivágása a Tvt. 38.§ (1) e) alapján az erdőről és az erdő védelméről szóló törvény hatálya alá nem tartozó fa, facsoport, fasor, fás legelőn lévő fa kivágásához, telepítéséhez a természetvédelmi hatóság engedélye szükséges.
Kezelési egység azonosítója:	ER-05 Idegenhonos állományok, faültetvények a Rába mentén.
Érintett élőhelytípus (Á-NÉR):	• Akácosok (S1) • Nemes nyarasok (S2) • Egyéb tájidegen lombos erdők (S3) • Nem őshonos fajokból álló spontán erdők cserjések (S6) • Nem őshonos facsoportok erdősávok és fasorok (S7)
Érintett közösségi jelentőségű élőhelytípus:	-
Érintett közösségi jelentőségű fajok:	-
Kezelési javaslatok és előírások:	Kötelező előírások • az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból a Natura 2000 erdőterületeken történő gazdálkodáshoz nyújtandó kompenzációs támogatás részletes szabályairól szóló 41/2012. (IV. 27.) VM rendelet 312. Győri Erdészeti Tervezési Körzet Második Erdőterve • 324. számú Rábaközi Körzet Erdőterve • A Rábaközi Erdészet Erdőgazdálkodási Egység 2005. I. 1. -2014. XII. 31-ig terjedő időszakra érvényes Körzeti Erdőterve • A KAEG Zrt. Győri Erdészet Erdőgazdálkodási Egység 2007. I. 1 -2016. XII. 31-ig terjedő időszakra érvényes Körzeti Erdőterve • A 461. számú Ravazdi Körzet 2. Erdőterve • A 101. számú Ravazdi Erdészet Erdőgazdálkodási Egység Körzet 2. Erdőterve • A Pápai Körzet Erdőterve Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok • Idegenhonos fafajok telepítésének mellőzése. (E06) • Az idegenhonos és tájidegen fafajú erdők véghasználatára során a táj- és termőhelyhonos fafajok minden egyedének megőrzése

	(az alsó- és lehetőség szerint a cserjeszintben is). (E64) Természetes, természetszerű és származék erdőkkel határos erdőterületek felújítása táj- és termőhelyhonos fajokkal, illetve faállománytípussal (E55)
Élőhelyfejlesztési és rekonstrukciós javaslatok:	Az érintett erdők esetében szerkezetátalakítás keretében ^{fafajcsere} javasolt az erdőtervben/üzemtervben megfogalmazott ütemezésnek megfelelően (a termőhelynek megfelelő, a körzetben őshonosnak tekintett fajokkal, az üzemtervben rögzített módon).
Kezelési javaslatok indoklása:	A kezelési egységbe soroltuk a terület összes olyan erdőjét, illetve fákkal borított területet, ahol nem őshonos fajok dominálnak (nemes nyarasok, nemes füzesek, akácok, amerikai kőrisesek, fekete diók, bálványfák stb.). Ezen erdők esetében elsődleges feladat az agresszíven terjedő fás- és lágyszárú növények visszaszorítása vagy teljes eltávolítása.

Egyéb területek kezelése

Kezelési egység azonosítója:	ET-01 Egyéb területek (pl.: utak, vasutak).
Érintett élőhelytípus (Á-NÉR):	- Út- és vasúthálózat (U11) - Kertvárosok, szabadidős létesítmények (U2) - Falvak, falu jellegű külvárosok (U3) - Telephelyek, roncssterületek és hulladéklerakók (U4)
Érintett közösségi jelentőségű élőhelytípus:	-
Érintett közösségi jelentőségű fajok:	-
Kezelési javaslatok indoklása:	A kezelési egységbe soroltuk a terület lakott területeit (horgászfalu, gátórházak), telephelyeket és nagyobb utakat. Ezen területek esetében kezelési javaslatokat nem foglalmaztunk meg, működésüket a hatályos jogszabályi előírások és egyedi hatósági engedélyek alapján kell biztosítani.

3.1.2. Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztés

Szántóföldek természetes élőhelyé alakítása

A területen található szántók közül az SZ-01 kezelési egységbe sorolt területek gyeppé vagy a termőhelynek megfelelő fafajú erdővé alakítása elsődleges fontosságú, hiszen ezek közvetlen negatív hatást gyakorolnak vagy gyakorolhatnak a jelölő fajokra és élőhelyekre.

A gyepesítés során elsősorban a helyi gyepeknek megfelelő fajú (pl. *Alopecurus pratensis*, *Festuca pratensis*, *Poa pratensis*, *Dactylis glomerata*) keverékek használhatók, de támogathatók az előbb lucerna vetésével, majd spontán betelepedéssel járó gyepesítési módszerek is.

Az erdők telepítése során elegyes állományok létrehozása a cél és a termőhelynek megfelelő, őshonos fafajokat (pl. KST, MK, VSZ, MSZ, MJ, HJ, FTNY, FNY, SZNY) kell választani.

Faültetvények és idegenhonos spontán faállományok természetes élőhelyé alakítása

A Rába mentén található faállományokban dominálnak a nemes nyarasok és akácok (ER-05). Ezek közvetlen káros hatás többnyire nem okoznak a jelölő fajok és élőhelyek számára, de a közösségi jelentőségű élőhelyek kiterjedésének és minőségének növelése érdekében támogatandó minden mesterséges faállomány természetes erdővé alakítása. Az üzemtervezett erdőkben az üzemtervnek megfelelően kell a szerkezetátalakítást végrehajtani (ha ilyet nem tartalmaz, akkor erdőterv módosításra van szükség). A nem üzemtervezett faállományok (pl. spontán kialakult akácok) átalakítása során megfontolandó, hogy gyep, erdő, esetleges mozaikos gyep-cserjefacsoport élőhelyek kerülnek kialakításra.

Holt-Marcál rehabilitációja

A Holt-Marcál vízbetápláló zsilipjének rekonstrukciója folyamatban van, átadása 2014 negyedik negyedévében várható. A zsilip felújítása új lehetőségeket ad a Holt-Marcálon régóta tervezett rehabilitációjának, amely a terület jelenlegi hasznosítását figyelembe véve valószínűleg csak egy többcélú, de a természeti értékek megőrzését és fejlesztését prioritásként kezelő projekt lehet.

3.1.3. Fajvédelmi intézkedések

Az élőhelyek esetében megfogalmazott intézkedési javaslatok a jelölő fajok többségének is biztosítják a kedvező természetvédelmi helyzetet, így külön fajvédelmi intézkedéseket egyetlen faj esetében javaslunk.

Mocsári teknős (*Emys orbicularis*)

- Új tojásrakó, telelő és napozóhelyek kialakítása és a meglévők állapotának javítása.
- A természetbe kikerülő és a területen megtelepedő vörösfülű ékszerteknős példányok rendszeres befogása és elszállítása a területről (pl. állatkertbe).
- Az állomány rendszeres monitorozásának biztosítása.

3.1.4. Kutatás, monitorozás

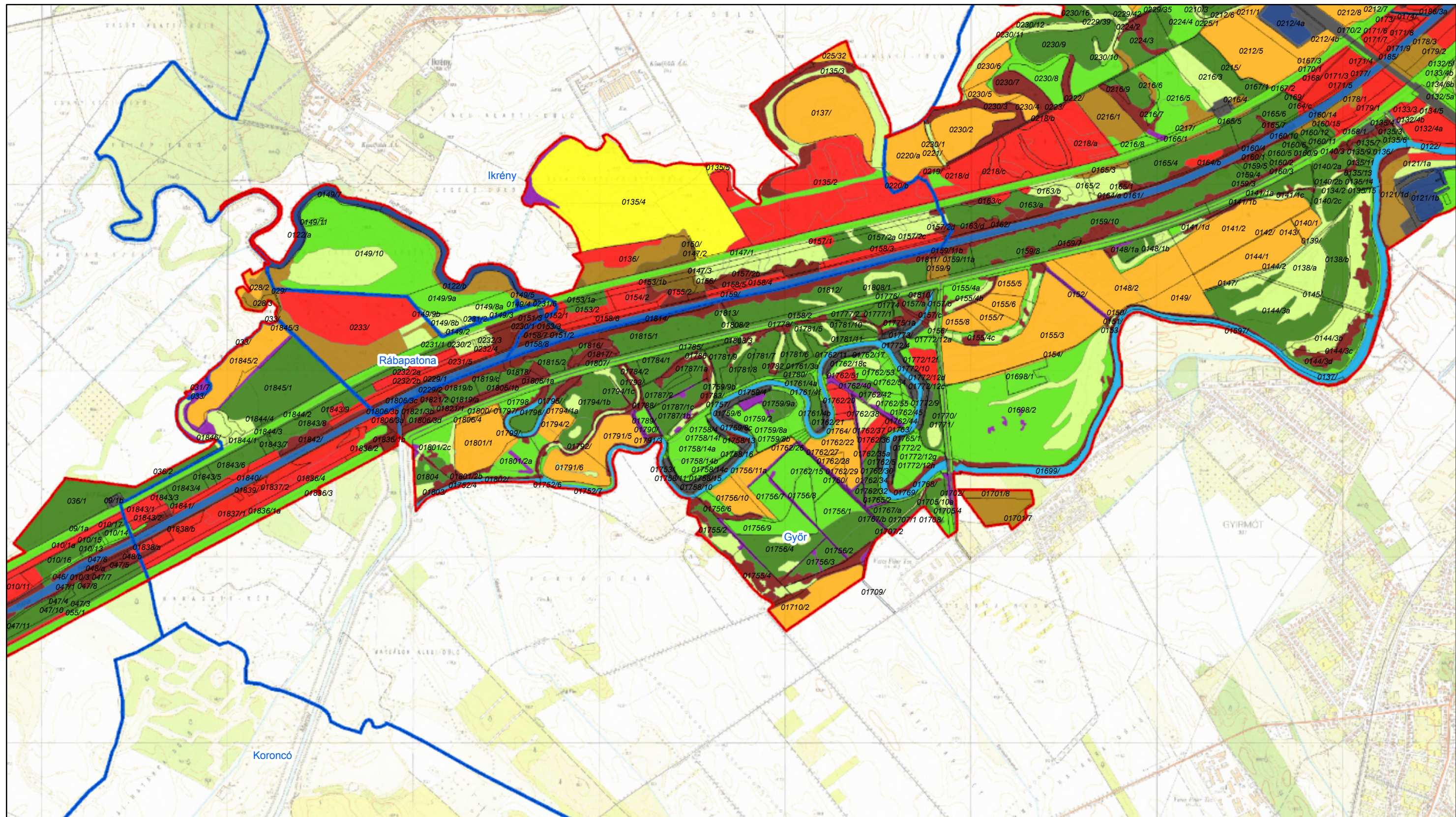
A Rába térsége alapvetően alulkutatottnak minősül. Az elmúlt években elsősorban a halfaunát vizsgálták a Nemzeti Biodiverzitás-monitorozó Rendszer keretei között, illetve 2005-ben végezték el a terület első élőhelytérképezését.

Az élőhelyek és a kapcsolódó közösségek állapotváltozásainak kimutatásához (pl. problémák előrejelzése), illetve a javasolt kezelések hatásainak és szükség esetén felülvizsgálatához rendszeres vizsgálatokra van szükség. A fenntartási terv készítése során megtörtént a jelölő fajok állományának felmérése. Az egyenesszárnyú közösségek monitorozásával, valamint a vízimadár monitoringgal és a ragadozómadár állomány-felméréssel (bár jelenleg jelölő faj nem szerepel a listában) az élőhelyekhez kötődő védett fajok állománya is felmérhető, az állományok változása nyomon követhető.

Vizsgált csoport	Vizsgálat jellege	Módszertan	Gyakoriság	Kapcsolódó program
Élőhelyek elterjedése	Monitorozás	NBmR	10 évente	Natura 2000 monitoring
Élőhelyek állapotának változása	Monitoring	Natura 2000 monitoring (erdők, gyekek, vizes élőhelyek)	5 évente	Natura 2000 monitoring
Védett és indikátor növényfajok monitorozása	Monitoring	NBmR	1-5 évente	
Özönnövények monitorozása	Monitoring	NbmR	10 évente (5 évente)	
Erdőhöz kötődő madárfajok vizsgálata	Alapállapot felmérés és monitoring	MME	3 évente	MMM
Erdőlakó denevérközösségek	Monitoring		Évente	Natura 2000 monitoring
Épületlakó denevérközösségek	Alapállapot felmérés és monitoring	NBmR	Évente	
Halközösségek monitorozása	Monitoring	NBmR	3 évente	NBmR
Vízi makrogerinctelenek monitorozása	Monitoring	NBmR	3 évente	NBmR
Kételtű fajok monitorozása	Monitoring	NBmR	3 évente	NBmR
Közösségi jelentőségű lepkéfajok monitorozása	Monitoring + hatásvizsgálat	NBmR	3 évente	NBmR
Éjszakai lepkék-közösségek monitorozása	Alapállapot felmérés és monitoring	NBmR	Évente	
Egyenesszárnyú közösségek monitorozása	Monitoring + hatásvizsgálat	NBmR	Évente	NBmR
Xilofág rovarok monitorozása	Monitoring	NBmR	3 évente	Natura 2000 monitoring
Vízimadár monitoring	Monitoring	MME protokoll	Folyamatos	
Haris állomány monitoringja	Monitoring	MME protokoll	Évente	
Hód állomány monitoringja	Monitoring	WWF protokoll	Évente	
Ragadozómadarak állomány-felmérése	Monitoring	MME protokoll	Évente	
Hódmonitoring	Monitoring		Évente	NBmR
Vidramonitoring	Monitoring		Évente	
Talajvízszint	Monitoring	Szabvány szerint	Hetente	
Vízminőség (kémiai és biológiai)	Monitoring	Szabvány szerint	Hetente	

3.1.5. Mellékletek

1. melléklet: Kezelési egységek elhelyezkedése (térkép)

Jelmagyarázat

- Tervezési terület
- Településhatár
- Ingatlannyilvántartási határok
- Kiemelt jelentőségű természet-megőrzési területek

Kezelési egységek

ER-01	SZ-01
ER-02	SZ-02
ER-03	VI-01
ER-04	VI-02
GY-01	GY-03
GY-02	VI-03

A HUFH20011 Rába
kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület
fenntartási terve

1. melléklet/2.lap

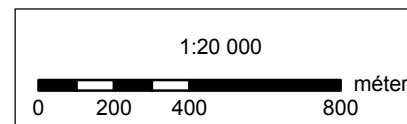
Kezelési egységek elhelyezkedése

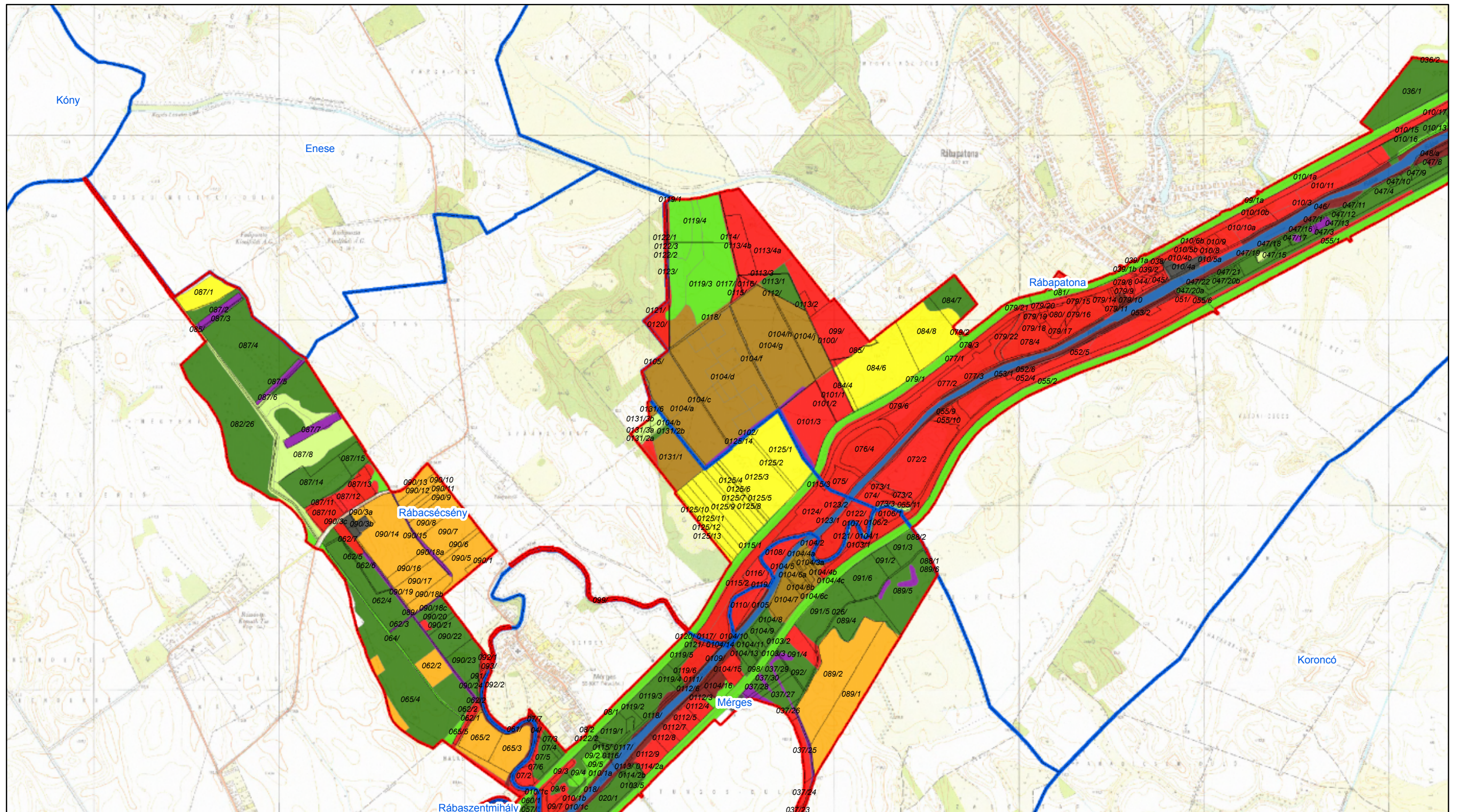
Kedvezményezett:
Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság
9435 Sárosi, Rév-Köcsög

Együttműködő partner:
BioAqua Pro Környezetvédelmi Szolgáltató és Tanácsadó Kft.
4032 Debrecen, Sós Rózsa u. 21.

Pályázati azonosító:
2101279183

Dátum: 2014.04.15.

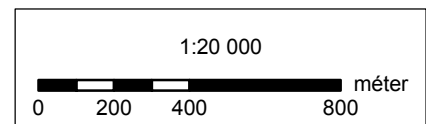

Jelmagyarázat

- Tervezési terület
- Településhatár
- Ingatlannyilvántartási határok
- Kiemelt jelentőségű természet-megőrzési területek

Kezelési egységek

ER-01	ER-05	SZ-01
ER-02	ET-01	SZ-02
ER-03	GY-01	VI-01
ER-04	GY-02	VI-02
	GY-03	VI-03

A HUFH20011 Rába
kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület
fenntartási terve

1. melléklet/3.lap

Kezelési egységek elhelyezkedése

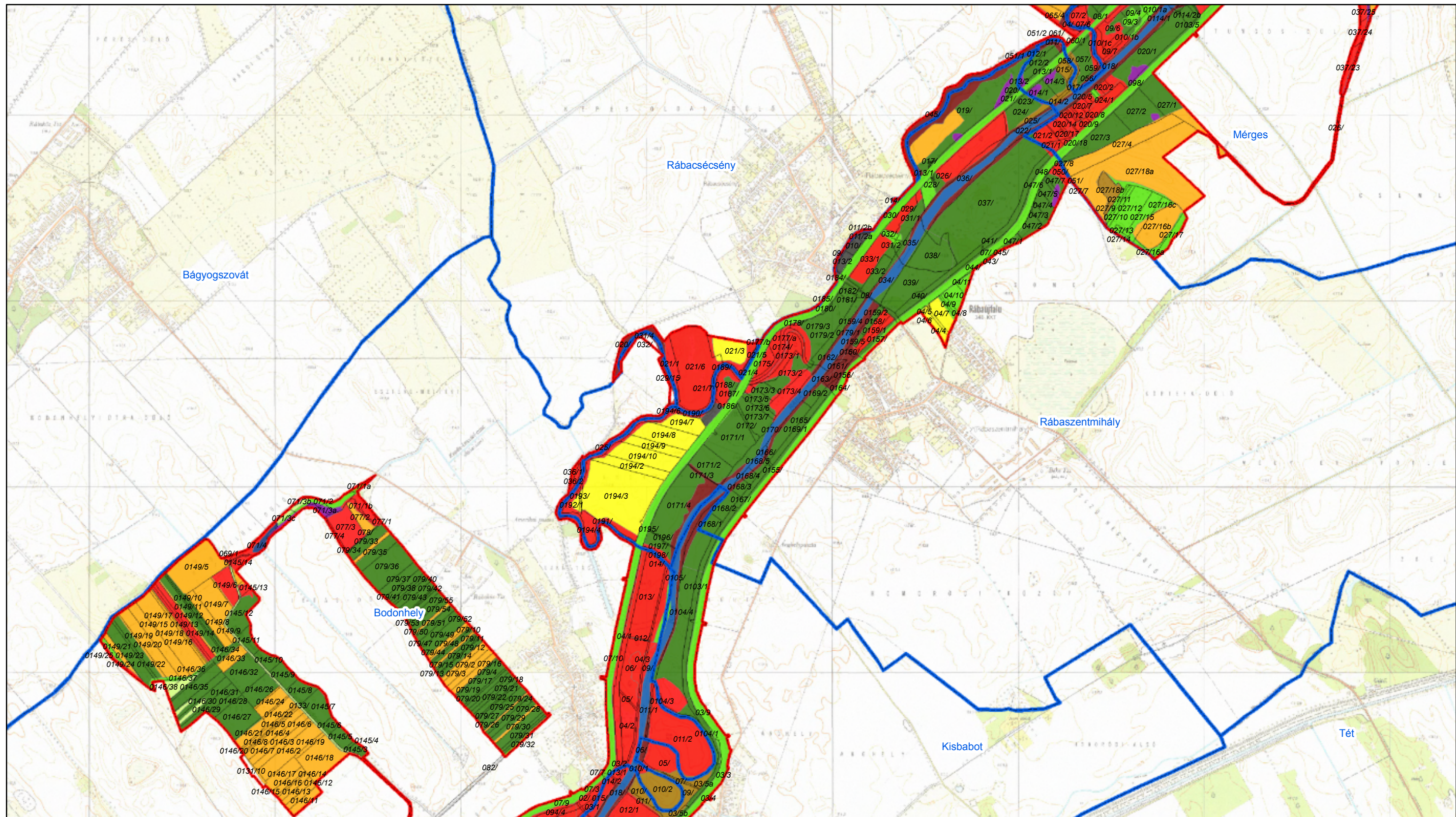
Kedvezményezett:
Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság
9435 Sársós, Rév-Köcsagvár

Együttműködő partner:
BioAqua Pro Környezetvédelmi Szolgáltató és Tanácsadó Kft.
4032 Debrecen, Sós Rózsa u. 21.

Pályázati azonosító:
2101279183

Dátum: 2014.04.15.

„Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap: a vidéki területekbe beruházó Európa”

Jelmagyarázat

- Tervezési terület
- Településhatár
- Ingatlannyilvántartási határok
- Kiemelt jelentőségű természet-megőrzési területek

Kezelési egységek

ER-01	ER-05	SZ-01
ER-02	GY-01	SZ-02
ER-03	GY-02	VI-01
ER-04	GY-03	VI-02
		VI-03

A HUFH20011 Rába
kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület
fenntartási terve

1. melléklet/4.lap

Kezelési egységek elhelyezkedése

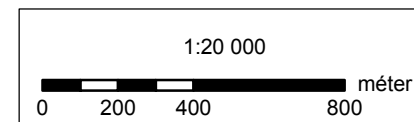
Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság
9435 Sárosi, Rév-Köcsög

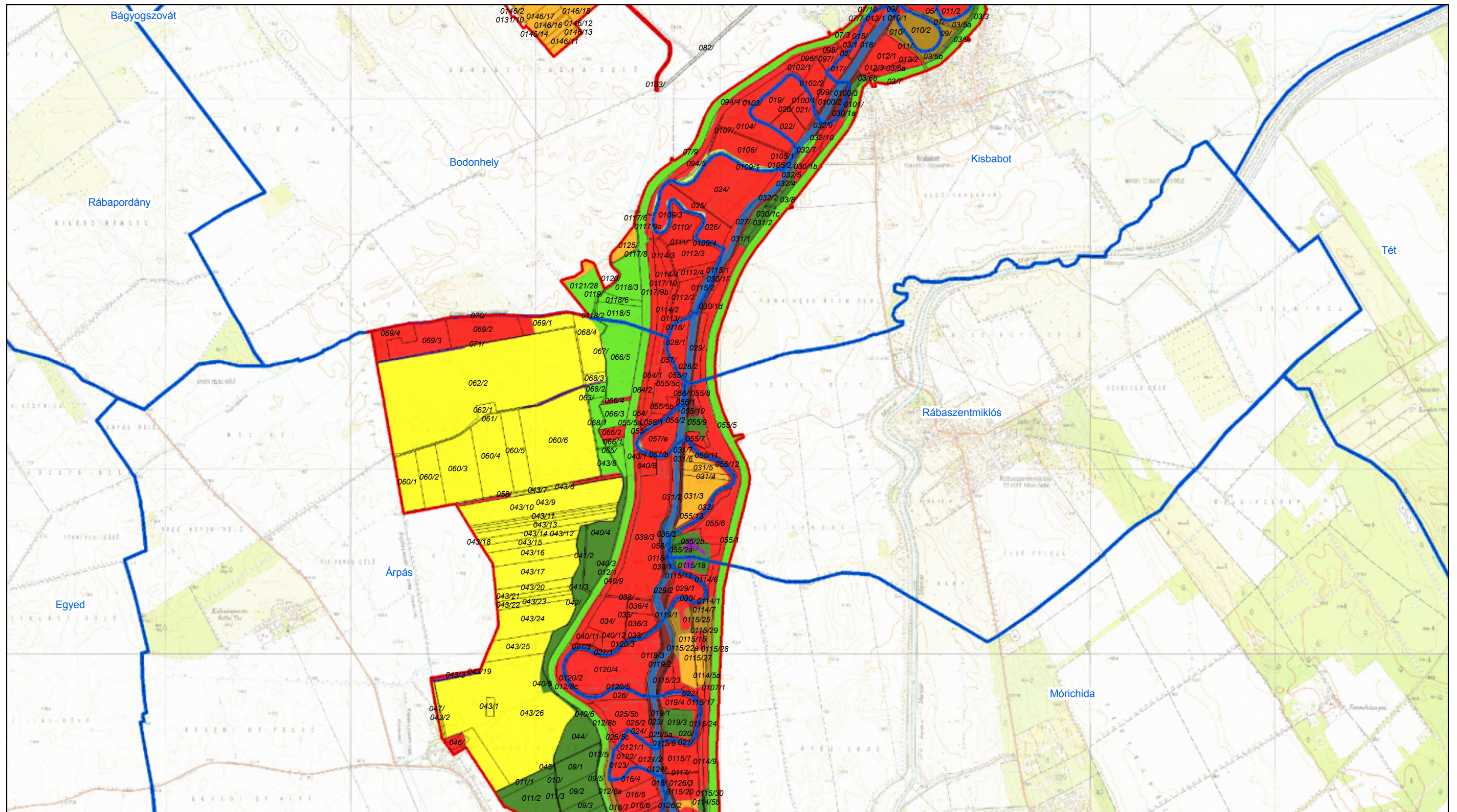
BioAqua Pro Környezetvédelmi Szolgáltató és Tanácsadó Kft.
4032 Debrecen, Sós Rózsa u. 21.

„Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap: a vidéki területekbe beruházó Európa”

Pályázati azonosító:
2101279183

Dátum: 2014.04.15.

Jelmagyarázat

- Tervezési terület
- Településhatár
- Ingatlannylévántartási határok
- Kiemelt jelentőségű természet-megőrzési területek

Kezelési egységek

ER-01	ER-05	SZ-01
ER-02	ET-01	SZ-02
ER-03	GY-01	VI-01
ER-04	GY-02	VI-02
	GY-03	VI-03

1:20 000

0 200 400 800 méter

A HUFH20011 Rába
kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület
fenntartási terve

1. melléklet/5.lap

Kezelési egységek elhelyezkedése

Kedvezményezett:
Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság
9435 Sársós, Rév-Köcsög

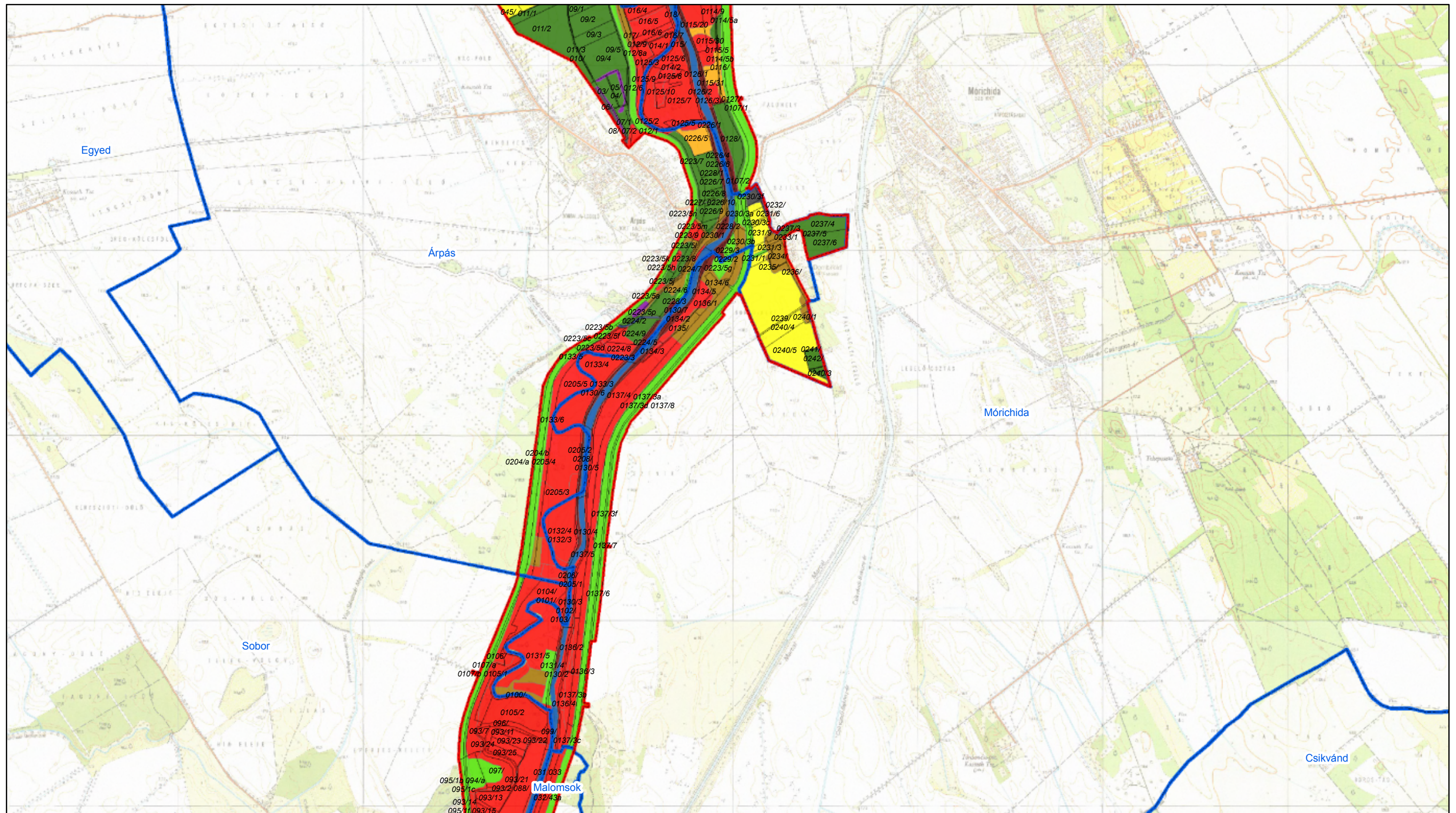
Együttműködő partner:
BioAqua Pro Környezetvédelmi Szolgáltató és Tanácsadó Kft.
4032 Debrecen, Sós Rózsa u. 21.

Pályázati azonosító:
2101279183

Dátum: 2014.04.15.

„Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap: a vidéki területekbe beruházó Európa”

Jelmagyarázat

- Tervezési terület
- Településhatár
- Ingatlannyilvántartási határok
- Kiemelt jelentőségű természet-megőrzési területek

Kezelési egységek

ER-01	ER-05	SZ-01
ER-02	ET-01	SZ-02
ER-03	GY-01	VI-01
ER-04	GY-02	VI-02
	GY-03	VI-03

A HUFH20011 Rába
kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület
fenntartási terve

1. melléklet/6.lap

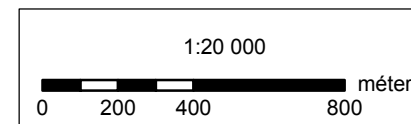
Kezelési egységek elhelyezkedése

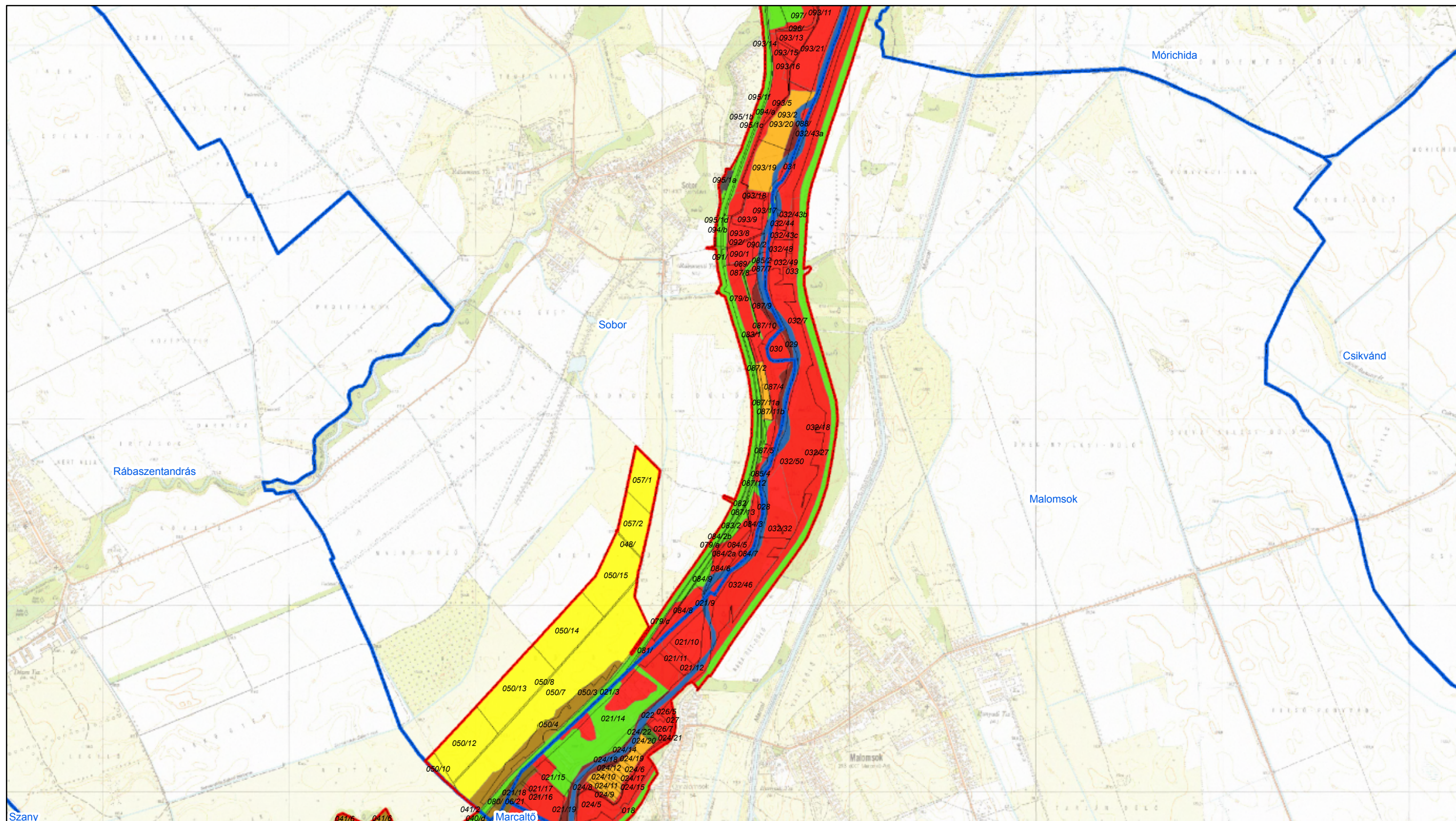
Kedvezményezett:
Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság
9435 Sáros, Rév-Köcsagvár

Együttműködő partner:
BioAqua Pro Környezetvédelmi Szolgáltató és Tanácsadó Kft.
4032 Debrecen, Sós Rózsa u. 21.

Pályázati azonosító:
2101279183

Dátum: 2014.04.15.

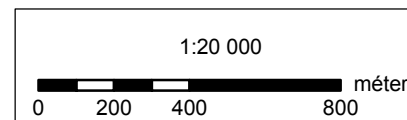

Jelmagyarázat

- Tervezési terület
- Településhatár
- Ingatlannyilvántartási határok
- Kiemelt jelentőségű természet-megőrzési területek

Kezelési egységek

ER-01	ER-05	SZ-01
ER-02	ET-01	SZ-02
ER-03	GY-01	VI-01
ER-04	GY-02	VI-02
	GY-03	VI-03

A HUFH20011 Rába
kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület
fenntartási terve

1. melléklet/7.lap

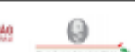
Kezelési egységek elhelyezkedése

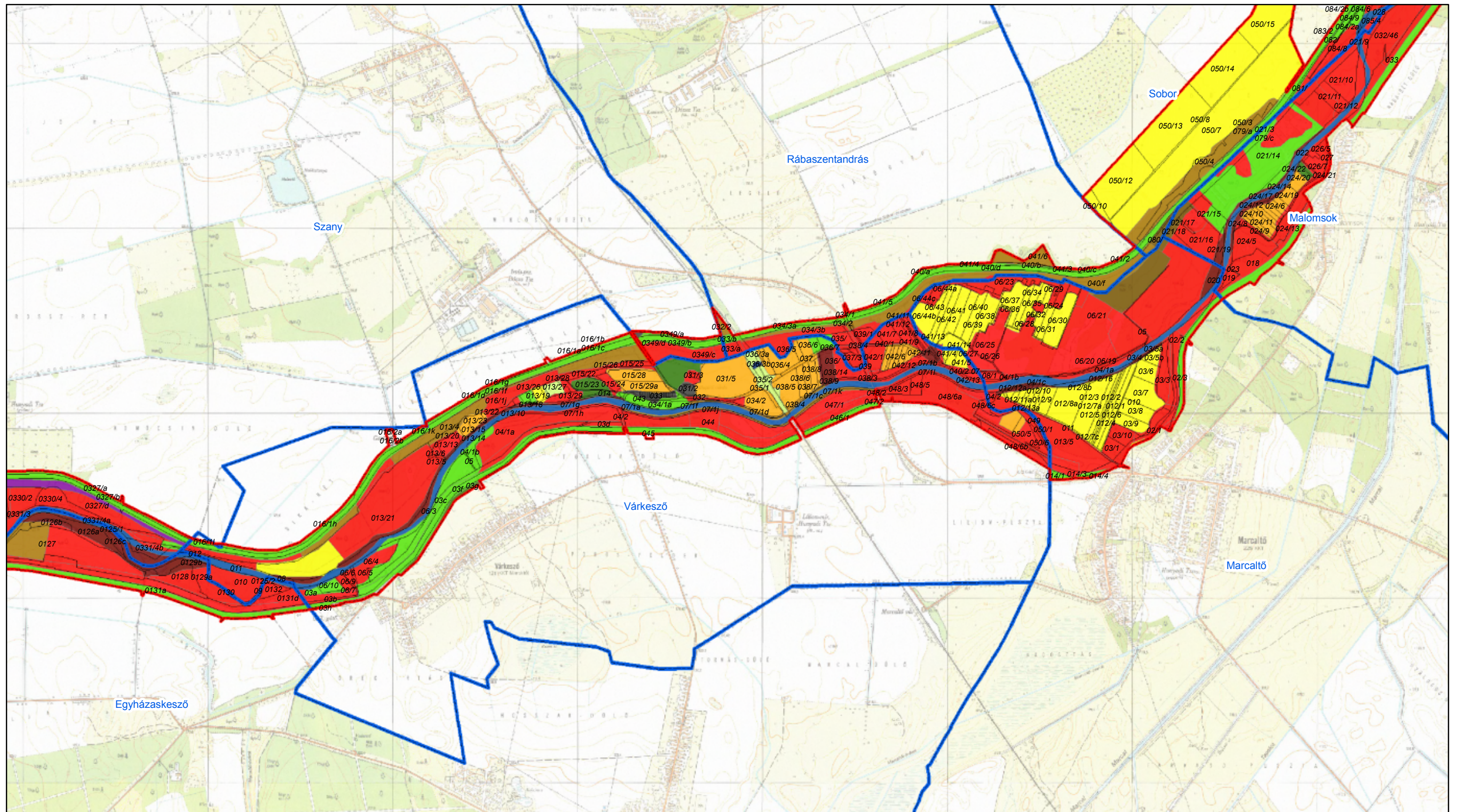
Kedvezményezett:
Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság
9435 Sáros, Rév-Köcsagvár

Együttműködő partner:
BioAqua Pro Környezetvédelmi Szolgáltató és Tanácsadó Kft.
4032 Debrecen, Sós Rózsa u. 21.

Pályázati azonosító:
2101279183
Dátum: 2014.04.15.
„Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap: a vidéki területekbe beruházó Európa”

Jelmagyarázat

- Tervezési terület
- Településhatár
- Ingatlannyilvántartási határok
- Kiemelt jelentőségű természet-megőrzési területek

Kezelési egységek

ER-01	ER-05	SZ-01
ER-02	ET-01	SZ-02
ER-03	GY-01	VI-01
ER-04	GY-02	VI-02
	GY-03	VI-03

A HUFH20011 Rába
kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület
fenntartási terve

1. melléklet/8.lap

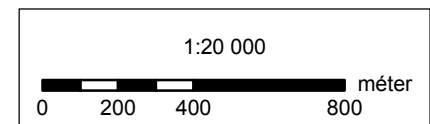
Kezelési egységek elhelyezkedése

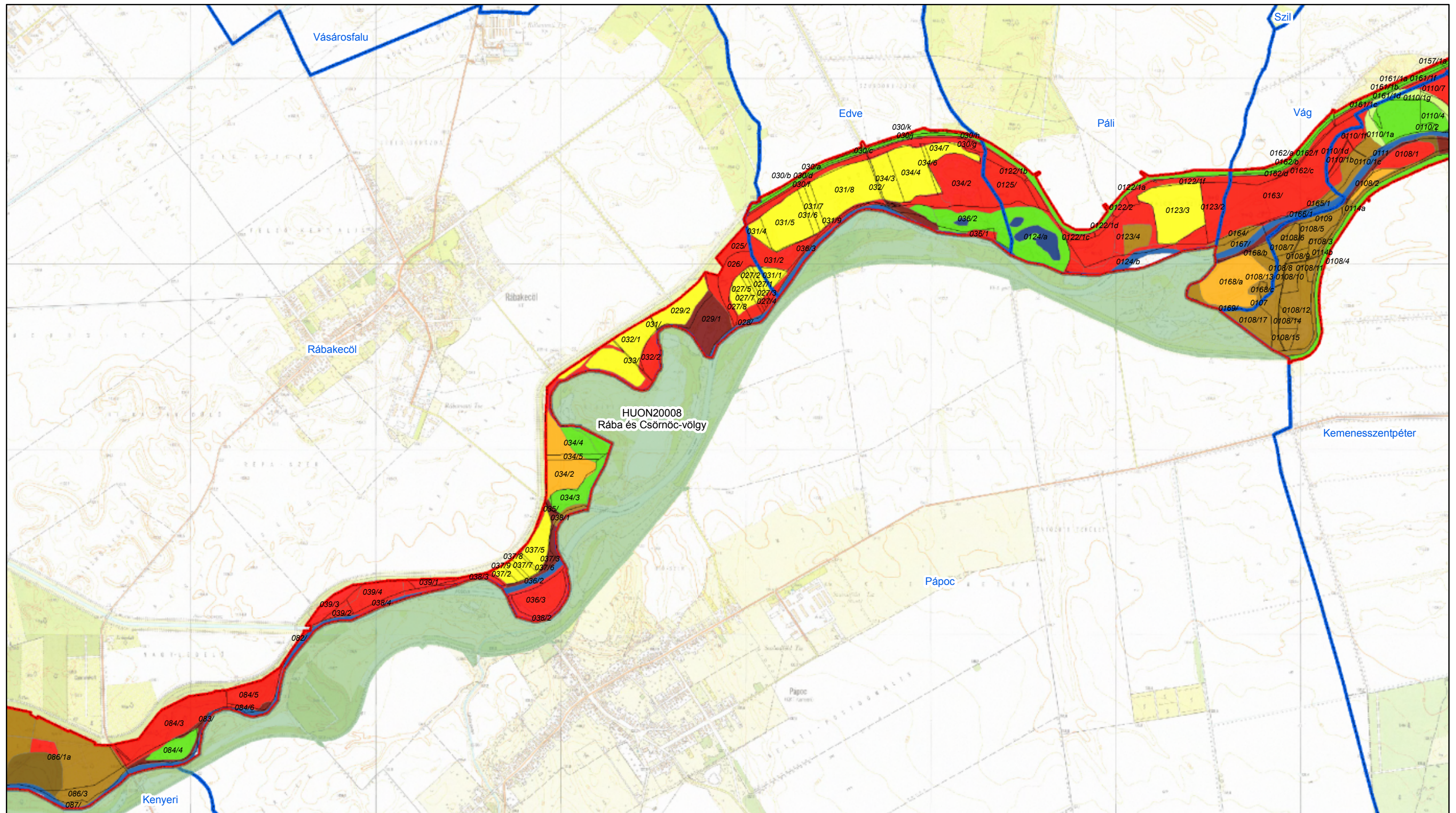
Kedvezményezett:
Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság
9435 Sáros, Rév-Köcsagvár

Együttműködő partner:
BioAqua Pro Környezetvédelmi Szolgáltató és Tanácsadó Kft.
4032 Debrecen, Sós Rózsa u. 21.

Pályázati azonosító:
2101279183

Dátum: 2014.04.15.

Jelmagyarázat

- Tervezési terület
- Településhatár
- Ingatlannyilvántartási határok
- Kiemelt jelentőségű természet-megőrzési területek

Kezelési egységek

ER-01	ER-05	SZ-01
ER-02	ET-01	SZ-02
ER-03	GY-01	VI-01
ER-04	GY-02	VI-02
	GY-03	VI-03

A HUFH20011 Rába
kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület
fenntartási terve

1. melléklet/10.lap

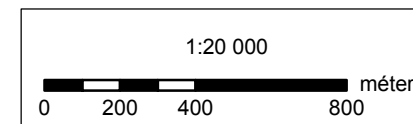
Kezelési egységek elhelyezkedése

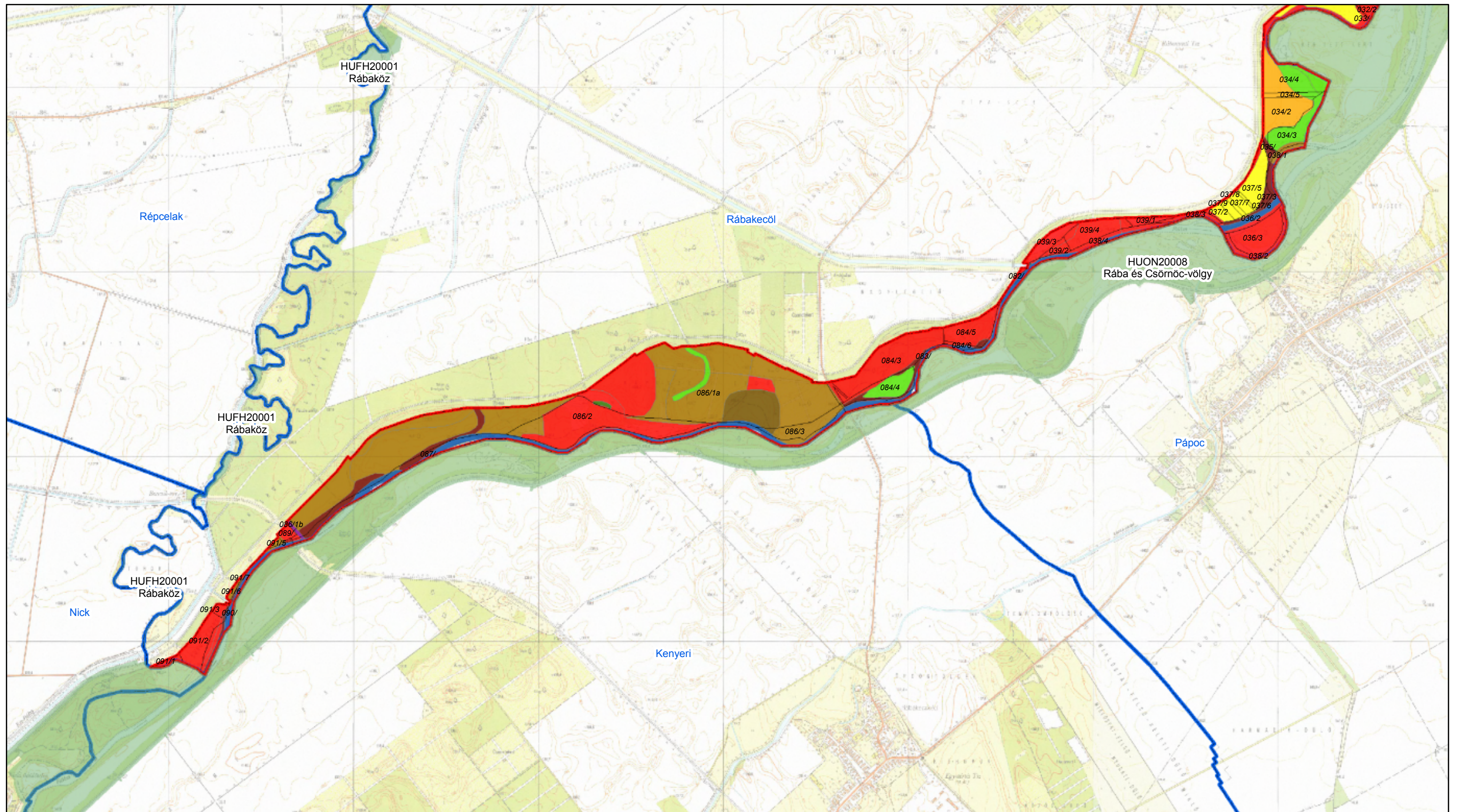
Kedvezményezett:
Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság
9435 Sárosi, Rév-Köcsög

Együttműködő partner:
BioAqua Pro Környezetvédelmi Szolgáltató és Tanácsadó Kft.
4032 Debrecen, Sós Rózsa u. 21.

Pályázati azonosító:
2101279183

Dátum: 2014.04.15.

Jelmagyarázat

- Tervezési terület
- Településhatár
- Ingatlannyilvántartási határok
- Kiemelt jelentőségű természet-megőrzési területek

Kezelési egységek

ER-01	ER-05	SZ-01
ER-02	ET-01	SZ-02
ER-03	GY-01	VI-01
ER-04	GY-02	VI-02
	GY-03	VI-03

A HUFH20011 Rába
kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület
fenntartási terve

1. melléklet/11.lap

Kezelési egységek elhelyezkedése

Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság
9435 Sársós, Rév-Köcsagvár

BioAqua Pro Környezetvédelmi Szolgáltató és Tanácsadó Kft.
4032 Debrecen, Sós Rózsa u. 21.

„Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap: a vidéki területekbe beruházó Európa”

Pályázati azonosító:
2101279183

Dátum: 2014.04.15.

